

КЫРГЫЗ МАМЛЕКЕТТИК ДЕНЕ ТАРБИЯ ЖАНА СПОРТ АКАДЕМИЯСЫНДА 2022-ЖЫЛЫ АТКАРЫЛГАН ИЛИМИЙ ИШТЕРДИН ЖЫЙЫНТЫКТАРЫ

Шарттуу кыскартуулар

УАК – Улуттук аттестациялык комиссия
ДТжСЖ – Дене тарбия жана спорт Жарчысы
СОТД – Спорттун олимпиадалык түрлөрүнүн дирекциясы
КМДТжСА – Кыргыз мамлекеттик дене тарбия жана спорт академиясы
КИИЦ – Кыргыз индексивдүү илимий цитированиеси
ИИИ – Илимий-изилдөө иштери
СИИИ – Студенттердин илимий-изилдөө иштери
ИИЛ – Илимий-изилдөө лабораториясы
ИТК – Илимий-техникалык кеңеш
РББ – Редакциялык басма бөлүмү
РИИЦ – Россия индексивдүү илимий цитированиеси
ПОК – Профессордук- окутуучулук курам
СИИ – Студенттик илимий ийрим

Кыргыз мамлекеттик дене тарбия жана спорт академиясында (КМДТжСА) профессордук-окутуучулук курамдын (ПОК) штаттагы кызматкерлеринин саны – 114. Илимий даражасы жана наамы бар кызматкерлердин саны – 34:

- Илимдин докторлору – 3 окутуучу, алардын ичинен 2 профессор, 1 доцент;
- Илимдин кандидаттары – 23 окутуучу (2021-ж.-18), алардын ичинен 2 профессор, 8 доцент;
- Илимий даражасы жок доценттер – 3 окутуучу;
- PhD – 1 окутуучу;
- КРдин дене тарбия жана спорт тармагында эмгек сиңирген кызматкер – 1 окутуучу;
- КРдин эмгек сиңирген машыктыруучулары – 8 окутуучу, алардын ичинен 3 окутуучу илимий даражасы менен.

Кыргыз мамлекеттик дене тарбия жана спорт академиясынын профессордук-окутуучулук курамынын сапаттык көрсөткүчү **30%** (пайызды) түзөт.

Кыргыз мамлекеттик дене тарбия жана спорт академиясында 2022-жыл ичинде аткарылган илимий-изилдөө иштеринин (ИИИ) жыйынтыктары кафедраларда, редакциялык- басма бөлүмүндө (РББ), магистратура жана аспирантура бөлүмүндө, уюштуруучулук жана илимий-усулдук аткарылган иштердин натыйжаларынын негизинде көрсөтүлдү.

Пландаштырылган илимий-изилдөө иштеринин (ИИИ) темасы

2022-жылы бардык кафедраларда (15) предметтердин өзгөчөлүктөрүнө жана адистиктерге байланыштуу илимий-изилдөө иштеринин (ИИИ) пландаштырылган темалары бар. Кээ бир илимий-изилдөө иштеринин темалары кафедралар аралык мүнөзгө

ээ (түпкү жана табигый илимдер дисциплинасы, гимнастика, күрөш, педагогика, психология, дене тарбия жана спорттун тарыхы кафедралары).

2022-жылы бардык кафедраларда илимий-изилдөө иштеринин пландаштырылган 55 (2021-ж.-34) темалары бар:

1. Ага чеберчиликтеги мушкерлердин дене түзүлүшүн жана дене кыймыл даярдыгын изилдөө. **М.С. Кийизбаев, А.А. Кенжебаев;**
2. КМДТжСАнын өнөркез мушкерлеринин жана оор атлетика менен машыккандардын дене кыймыл даярдыгын изилдөө. **К.А. Баялиев, Н.О. Баймов;**
3. Нетрадиционные методы развития скоростно-силовых качеств высококвалифицированных борцов греко-римского стиля применительно к борьбе в партере. **Т.К. Салманов;**
4. Исследование физической подготовленности студентов 1-4 курсов кафедры, **Мамбеталиева Н.Д.;**
5. Спорттун улуттук түрлөрүн окутуу усулдары (күрөш, кулатуу, ордо, тогуз коргоол, ат оюндары, шахмат). **Анаркулов Х. Ф., Абдуллаев М. Т., Джаманкулов К., Тукеев Э. М., Исмаилов М. Г., Малаева Г. Т., Манашева К. П., Асанбаев У. С., Таалайбек к Ж., Молдалиев Э. К., Абдырахманов Б. А., Кочкоров С. Б., Калыбаев К. А.;**
6. Мектепке чейинки жана мектеп жашындагы окучуулардын дене кыймыл иш жөндөмдүүлүгүн арттыруунун биология-медициналык жана этнопедагогикалык негиздери. **Балтабаев О.С., Исаев Н.Т., Эгембердиев Э.Б., Акбар уулу Д., Бектурсунов И.Б.;**
7. Исследование физической функциональной подготовки по вольной борьбе. **Бактыбек уулу Р. (эркин күрөш) Ташболот уулу Н. (грек-рим күрөш), науч.рук. Өмөров М. Ы.;**
8. Морфофункциональные изменения клеток периферической крови при физической нагрузке у спортсменов. **Касымбекова Б. Ш.;**
9. Этиопатогенетические и клинические особенности вагинита у спортсменок в условиях среднегорья и его влияние на физическое состояние. **Озубекова Н.К.;**
10. Педагогические условия онлайн обучения в вузе. **Абдыбекова Н.А. Елисеева К.**
11. Психологическая подготовка юных боксеров 10-12 лет. **Абдыбекова Н.А., Чжан Яюнь.**
12. Кыргыз, орус, англис тилдерин окутуу менен студенттердин кеп ишмердүүлүгүн өстүрүү, **тилдер кафедрасы;**
13. Аралыктан окутууда дене тарбия жана спорт багытындагы магистрлерди даярдоодонун илимий-теориялык негиздери. **Абдыбекова Н.А.;**
14. Ресурсы и инструменты дистанционного обучения. **Абдыбекова Н.А., Инь Тянинь;**
15. Медико-биологическое обследование по физическому развитию, функциональной подготовленности подростков, юниоров и тренеров. **Болжирова Э.Ш., Кыдырова М.А., Молдалиева Г.Н., Каниметова К.А.;**
16. “Дене тарбия жана спорттун жаштарды тарбиялоодогу адеп-ахлактык негиздери”. **Саралаев М.К., Азизбаев С.С., Иманалиев Т.Т., Абдыбекова Н.А., Тагаев М.И., Шафикова М.Н., Турарова С, Эсебаева А.;**
17. Всемирные игры кочевников. **Саралаев М.К., Азизбаев С.С.;**
18. Русско-кыргызский словарь по физической культуре и спорта **Саралаев М.К. и др.;**
19. Физическая культура и спорт как основа всестороннего развития личности. **Токсонбаев Р.Н.;**
20. Дене тарбия боюнча болочок педагогдорго этнопедагогикалык тарбия берүү. **Токсонбаев Р.Н., Мусалиева К.К.;**
21. Работа над учебно-методическим пособием «История физической культуры» **Саралаев М.К., Азизбаев С.С., Исакова Ж.Ж.;**

22. Көчмөн кыргыз элинин дене тарбиясы: калыптанышы. өзгөчөлүгү, азыркы мезгилдеги абалы. **Азизбаев С.С.;**
23. Духовный кризис и нравственное воспитание спортивных различной квалификации. **Джунушбаева А.А.;**
24. Педагогиканын дене тарбиясы. **Саралаев М.К., Касмалиева А.С., Исакова Ж.Ж.;**
25. Применение интерактивных форм обучения на уроках по волейболу. **Исакова Ж.Ж., Алмазбек уулу Р.;**
26. Влияние подвижных игр на ФП детей младших школьных возрастов. **Исакова Ж.Ж., Алишер уулу К.;**
27. Кыргыз күрөшүнүн тарыхы жана спорттун улуттук түрүнө айлангандыгынын себеби. **Мирбек уулу А., Саралаев М.К.;**
28. Кыргыздын улуттук ат спортунун Дүйнөлүк көчмөндөр оюндарынын программасындагы орду жана көрсөткүчтөрүн талдоо. **Саралаев М.К., Корчубек уулу Азамат;**
29. Кыргыз күрөшүнүн балбандарынын ар тараптан даярдыгын өнүктүрүүнүн каражаттары жана ыкмалары. **Бейшенбек уулу А., Саралаев М.К.;**
30. Актуальные проблемы Кыргызоведения и Манасоведения. **Садырова З.Т., Баитова Ф.Т.**
31. Философское обоснование социальной экологии. **Байсубанова К.К.**
32. Карахандар каганатындагы этностук кырдаалдар жана этностук-маданий өнүгүү (X к. ортосу - XII к. башы) **Садырова З.Т.**
33. XIX кылымдын 40-70-жылдарындагы Фергана өрөөнүндөгү элдик кыймылдар. **Баитова Ф.Т.**
34. XX-к. 20-жылдарында Кыргызстандын түштүгүндөгү Совет бийлигине каршы кыймылдын жүрүшү. **Сабиров Р.К.**
35. Основные уровни этнической идентичности кочевников: философский анализ. **Джусупбеков А.К.**
36. Воспитание быстроты на уроках физической культуры у детей младшего школьного возраста. **Шевченко Т.Н., Збарский В.А., доцент Каюкова Р.А. Бородин В.В. магистрантка Бородина В.**
37. «Применение статодинамических упражнений при занятиях плаванием с лицами с заболеваниями детским церебральным параличом» **Збарский В.А., Петровский С.В., Турдыев И.**
38. Спорттук оюндарды (волейбол, баскетбол, кыймыл оюндары) эгемендүү Кыргызстанда өнүктүрүү жана аны өнүктүрүүнүн келечеги. **Арыкова Ч.Н., Догочиев С.К., Бейшекеев Э. М., Бердибаева Н.М., Скопинцева В.А.;**
39. Кыргыз Республикасынын жогорку лигасынын волейболчуларынын ылдамдык-күч жөндөмдүүлүктөрүн өркүндөтүүнүн методикасы. **Догочиев С.К., Иманалиев Т.Т.;**
40. Подготовка будущих учителей ФК по формированию нравственных отношений на основе народных традиций. **Анаркулов Х.Ф., Мамбетова М.К.;**
41. Оптимизация условий формирования профессиональных компетенций бакалавров физической культуры в вузах. **Иманалиев Т.Т., Эрмешов Н.Д.**
42. Формирование общепрофессиональных компетенций бакалавров физической культуры. **Добаев К.Д., Масамиров Б.С.;**
43. Футзал калыстарынын дене тарбиясынын даярдыгы жана анын оюн мүнөзүнө тийгизген таасири. **Иманалиев Т.Т., Мустафаев Ч.**
44. Студенттердин спортко кызыгуусун эске алуунун негизинде ЖОЖдордо дене тарбия сабагынын эффективдүүлүгүн жогорулатуу. **Джанузаков К.Ч., Деркембаев У.У.;**
45. Ар түрдүү салмактагы балбандардын ыкма жана айла- амал аракеттеринин өзгөчөлүктөрүнүн негизинде машыгууну өнүктүрүү. **Иманалиев Т.Т., Бактыбек уулу Р.**

46. Физическая подготовка футбольных арбитров КР на подготовительном этапе. **Чыныбеков З.Б., Скопинцев А.А., Шекербеков Р.Т.**
47. «Технология подготовки скоростных футболистов старшего юношеского возраста». **Мысыкбаев Ж.Е., К.И. Мусралиев.**
48. Методика реагирования на чрезвычайные ситуации с учетом психологических аспектов. **Акматов Н.А.**
49. Организационно-методические основы подготовки судей по футзалу. **Келдибеков Э., Токсонбаев Р.Н.**
50. Аскерге чейинки даярдоо сабактарында дене тарбия каражаттарын колдонуунун негизинде аскерге даярдыкты жогорулатуу. **Бакиров К.Т., Токсонбаев Р.Н.**
51. Греко-рим күрөшү адистигиндеги студенттерди мекенчилдикке жана адеп-ахлакка тарбиялоо. **Азизбаев С.С., Асангазиев К.М.**
52. Айыл мектептериндеги дене-тарбия сабактарында окуучулардын руханий адеп-ахлактык маданиятын калыптандыруу **Токсонбаев Р.Н., Абдрахманов Н.**
53. Морфофункциональные особенности детей 7-10 лет занимающихся вольной борьбой. **Даирбеков А., Болжирова Э.Ш.**
54. Жогорку чеберчиликтеги балбандын жеке машыгуусунун даярдыгы. **Жуманазарова М.Р., Кийизбеков М.С.**
55. КРдин жогорку лигасынын волейболчуларынын ылдамдык күч жөндөмдүүлүктөрүн өркөндөтүүнүн методикасы, **Догочиев С.К., Иманалиев Т.Т.**

4 багыт боюнча аткарылган илимий иштердин жыйынтыктары:

1. САЛТТУУ ДЕНЕ ТАРБИЯ ЖАНА СПОРТТУН ПЕДАГОГИКАЛЫК, ТЕОРИЯЛЫК ЖАНА ПРАКТИКАЛЫК МАСЕЛЕЛЕРИ

Саралаев М.К., Азизбаев С.С., Иманалиев Т.Т., Абдыбекова Н.А., Тагаев М.И. , Шафикова М.Н., Турарова С., Эсебаева А.;

Илимий-изилдөө иштеринин жыйынтыктары 136 барактан турат, жалпы 123төн ашык адабияттар пайдаланылды. “Дене тарбия жана спорттун адеп-ахлактык негиздери” деп аталуучу мамлекеттик буйуртманын темасы Кыргыз Республикасынын Президенти демилгелеп жарыяланган Жарлыгына тыгыз байланыштуу изилдөө. Биздин буйуртмабыздын темасы боюнча изилдөөлөр көрсөткөндөй, жаш спортчуларды дене тарбия жана спорттун таасири аркылуу адептик-ахлактык тарбиялоонун каражаттары, методдору, өзгөчөлүктөрү, илгертеден топтолгон. Мында жаштарды ар тараптан тарбиялоо, өзгөчө классикалык, олимпиялык спорттун тарбиялоочу маанисин кеңири пайдалануу жол-жобосу изилденди. Өзгөчө спорттун мелдештик эрежесинин Олимпиялык хартиянын талаптарынын таасири жана спорттук этиканын принциптеринин таасири аркылуу, кыргыз элинин этноспортунун жана салттуу оюн-зоокторунун таасири аркылуу тарбиялоонун каражаттары жана методдору изилденип, адистерге практикалык сунуштар берилди.

Спорттун улуттук түрлөрү – ат чабыш, жорго салыш, күрөш, кулатуу, ордо, тогуз коргоол, кыз куумай, тыйын эңмей, көк бөрү, оодарыш, упай жаңы жоболордун, такталган эрежелердин, федерациялардын Уставынын негизинде өнүгө баштады. Дүйнөлүк I- II- III – көчмөндөр оюндары ийгиликтүү өткөрүлдү. Изилдөөнүн негизинде биз төмөнкүдөй жыйынтыктай алабыз:

1. Кыргыз эли ондогон кылымдар бою дене тарбияны, оюн зоокторду, мелдештерди жаштарды тарбиялоодо да толук колдонуп, тарбия ыкмаларын муундан – муунга өткөрүп келгени белгилүү. Жаштардын ыймандуу болушун, тартипке көнүшүн, күчтүү болуп, эр жүрөктүү, салтты сактай билген адамдардан, инсандардан, өз жерин коргой ала тургандай болушун ата – бабалар максат кылышкан;

2. Согуш мезгилдерде биздин ата бабалар аскердик иш аракеттери өнүккөн жаштарды жана чоролорду жоокерчилик кесибине ийгиликтүү даярдашкан. Ошондо патриоттук, эмгекчил, кайраткер, чыдамкайлык сапаттары этноспорт аркылуу (эр сайыш, жамбы атыш, жыңалач чабышуу, эр оодарыш) тарбияланган;
3. Этноспорттун салттуу оюндарынын жана мелдештеринин мазмуну, машыктыруу ыкма-методдору талданып, алардын жаштарды тарбиялоочу жактары бар экендиги далилденди. Мындан ары да этноспорттун жана салттуу оюндардын элементтерин пайдаланып жаштарды адеп – ахлактык жактан тарбиялоону сапаттуу уюштурса болот деген пикирдебиз;
4. Дүйнөлүк көчмөндөр оюндарынын өткөрүлүшү келечекте мамлекеттердин ортосундагы достукту, кызматташтыкты чыңдап, келечекте көчмөн элдердин салттуу оюндарын өнүктүрүүдө өзүнүн чоң ролун аткарат деген пикирдебиз;
Дүйнөлүк көчмөндөр оюндарынын программасында аткарылган этноспорттук мелдештер, “Кырчын” жайлоосунда өткөрүлгөн этнофестивал жана илимий конференциялар да жаштарды тарбиялоого өздөрүнүн салымдарын кошту.

Саралаев М.К., Азизбаев С.С.

Илимий иштердин маалыматтары макалаларда жана дене тарбия боюнча лекцияда көрсөтүлдү. Алардын илимий жаңылыгы дене тарбиянын практикасында колдонулганы белгиленди: 1. Дене тарбия көнүгүүлөрү; 2. Кыймылдуу оюндар.

- Манастын чоролорунун дене тарбиялык машыгуулары жөнүндө илимий жыйынтык алынып, алардын дене тарбиялык көнүгүүлөрү улуттук кыймыл аракет оюндары тууралуу илимий жактан далилденди; 1. Дене тарбияга оң таасир тийгизүүчү кыргыздын салттуу оюндары. 2. Ар түрдүү көнүгүүлөр.
- Орто кылымдагы кыргыздардын дене тарбиясынын рыцардык дене тарбия системасы менен салыштыруу жөнүндө айырмачылыгы далилденди;
- Кыргыздын мелдештеринин топтому жөнүндөгү жаңы маалыматтар; (Кыргыздын той-аштарында бир нече мелдештер комплекстүү өткөрүлгөн. Мисалы, «Көкөтөйдүн ашында: «ат чабыш», «эр сайыш», «оодарыш», «жамбы атмай», «төө чечмей», «балбан күрөш» сыяктуу мелдештер бир топ өткөрүлгөн. Ошондой эле башка көчмөн элдерде да комплекстүү мелдештер болгон. Монголдордо «Наадам»деп аталган үч түрдүү мелдеш дайыма болуп келет: ат чабыш-10 км. ге, балбан күрөш, жаа атуу; татарлар менен башкырлардын «Сабантуй» деген комплекстүү мелдеш: жөө жарыш, устунга жармашып чыгуу, күрөш, ат чабыш, устунга минип жаздык менен чабышуу сыяктуу мелдештери бүгүнкү күнгө чейин болуп келет). Мына ушундай улуттук салттуу оюндар жана көнүгүүлөр илимий жактан далилденди: Көчмөн элдердин салттуу оюндары. Ар кандай кыймыл оюндары дене тарбияга жана атуулдукка таасир тийгизүү менен болочок балдардын дене тарбиясынын өсүүсүнө дал келди.
- Енисейлик кыргыздардын салттуу дене тарбиясы жөнүндөгү толуктоолор. Жогорууда айтылган (жазылган) жаңылыктар бир нече лекцияларда жана макалаларда баяндалды (Дене тарбия жана спорт Жарчысында); (Енисейлик кыргыздардын дене тарбиясында жоокердик мелдештер: кылыч чабышуу, эр сайыш, ат чабыш, оордукту көтөрүп мелдешүү, жаа атуу, мергенчилик, лыжа жана коньки менен жарышуу мелдештери IX–X-кылымдарында өнүгүп келгендиги илимий расмий көрсөтүлдү.

Шевченко Т.Н., Збарский В.А., Каюкова Р.А., Бородин В.В., Бородина В.В.

- **“Воспитание быстроты на уроках физической культуры у детей младшего школьного возраста”.** Проведен комплексный контроль и сравнительный анализ воспитания быстроты на уроках физической культуры детей младшего возраста, под воздействием упражнений специальной направленности для улучшения скоростных качеств испытуемых в тестируемых упражнениях. Работа закончена и по данной теме защищена магистерская диссертация Бородиной В.В. Результат: на основе проведенного комплексного обследования, младших школьников сш №37, разной степени подготовленности, было получено следующее: выявлено, по показателям педагогического тестирования, улучшение результатов воспитания быстроты детей данной возрастной группы, с учетом сеситивных периодов, в промежуток 45 дневных занятий по физической культуре в школе, 2 раза в неделю.

Збарский В.А., и преподаватели Петровский С.В., Турдыев И.

- **“Применение статодинамических упражнений при занятиях плаванием с лицами с заболеваниями детским церебральным параличом»”.** Проведен комплексный контроль и сравнительный анализ, для определения эффективности применения статодинамических упражнений при тренировке лиц с ДЦП, а также их влияние на преодоление длины и скорости дистанции в плавании и ходьбе. Работа закончена и по данной теме защищена ВКР Турдыева И. и опубликована статья в журнале “Вестник физической культуры и спорта” Результат: на основе проведенного комплексного обследования, лиц с ДЦП различной степени тяжести, разработана методика, разной степени подготовленности, разработана методика применения статодинамических упражнений на занятиях по АФК в сочетании с координационными упражнениями и пассивной растяжкой.
- **Шевченко Т.Н., Збарский В.А., Каюкова Р.А. Бородин В.В. Петровский С.В. Жайлообек у. С.** Составлен учебник по легкой атлетике на официальном языке и подготовлен к переводу на государственный язык.

2. УЛУТТУК ДЕНЕ ТАРБИЯНЫН ТАРЫХ ЖАНА ЭТНОСПОРТ МАСЕЛЕЛЕРИ

Анаркулов Х. Ф., Абдуллаев М. Т., Джаманкулов К., Тукеев Э. М., Исмаилов М. Г., Малаева Г. Т., Манашева К. П., Асанбаев У. С., Таалайбек к Ж., Молдалиев Э. К., Абдырахманов Б. А., Кочкоров С. Б., Калыбаев К. А.

1. “Ат өтпөс” башталышы атайын адабияттарда толук кандуу изилденди. Бул башталыш мелдештердеги протоколдордун негизинде терең талданып, изилдөөгө алынды.

“Ат өтпөс” башталышынын түрлөрү аныкталды. Негизинен 5 чоң тармакка бөлүнөт: 1-тармак “Оозгу” үй менен далыны бузуп ойноо 99:811 (42%), 2-тармак “көк моюн” менен бузуп ойноо 89:711 (34%), 3-тармак “ат өтпөс” башталышын ээрчип көчүү 49:310-49:310 (17%), 4-тармак “эки тишти” 79:611 (4,11%), 5-тармак “ак колтукту” бузуп ойноо 69:511 (2,74%).

Калган башталыштар кээ бир мелдештерде 1-2 оюндан кездешет.

2. Кыргыз элинин ат оюндары атам замандан бери кенири өнүгүп келген. Ошого байланыштуу азоо атты минүүгө үйрөтүү, күлүктү жана жоргону таптоо сыяктуу кесиптик баалоолуктар калыптанып өнүккөн. Алар заманбап мезгилинде да керектелиши мүмкүн. Себеби азыр деле мал чарбачылыгы, жылкыны багуу кеңири өнүгүп келатат. Саяпкерлердин жана сынчылардын тажрыйбасы азыр деле өтө керектелет.

3. КРда “кыргыз күрөшү” жана анын тарыхы көп эле маалыматтарда баяндалып көрсөтүлдү деген пикирдебиз;

Күрөш жөнүндөгү маалыматтар кыргыз элинин оозеки чыгармаларында баяндалып, биз тараптан талданып берилди;

Изилдөөчү өзү оозеки чыгармалардан, спорттук адабияттардан, күрөш боюнча адистерден, архивдик маалыматтардан топтоп алып изилдөө жүргүздү.

Мындан ары да “кыргыз күрөшү” жакшы өнүксүн деген адистер дагы көп аракеттерин жумшап, күрөштү өнүктүрөт деген пикирдемин. Аны үчүн төмөнкүдөй сунуштарды бере алабыз:

“Кыргыз күрөшүн” Туркияда жана башка өлкөлөрдө өткөрүлүүсүн каалайбыз. Башка мамлекеттерде өтүүчү кезектеги көчмөндөр оюндарында “Кыргыз күрөшү”, “Көк бөрү”, “Ат чабыш”, “Жорго салыш”, “Салбуурун” мелдештери алардын программасына киргизилишине үмүттөнөбүз;

“Атактуу балбан” мелдешине жакшы даярдыгы бар балбандарды катыштыруу керек;

Жер-жерлерде (Кыргызстандын областтарында, райондордо жана шаарларда) “Кыргыз күрөшүн” жакшы үгүттөп, өнүктүрүп, айыл-кыштактардан таланттуу балбандарды таап, аларды эл аралык мелдештерге катыштырып, Дүйнөлүк көчмөндөр оюндарынын өнүгүүсүнө улам жаңы салымдарды кошуп жана жаңы усулдук жана тарыхый эмгектерин жазып чыгаруу керек.

4. “Ордо” оюну болочок дене тарбия адистерине колдонулду.

3. ДЕНЕ ТАРБИЯ ЖАНА СПОРТТУН МЕДИЦИНАЛЫК ЖАНА БИОЛОГИЯЛЫК АСПЕКТИЛЕРИ

Кадыралиев Т.К., Касымбекова Б.

Изучены внутриклеточного метаболизма цитохимическими методами позволяет получить весьма важную и обладающую прогностической ценностью информации о состоянии внутренней среды организма. После физической нагрузки в виде бега умеренной мощности отмечалось повышение активности щелочной фосфатазы, пероксидазы, сукцинатдегидрогеназы.

Табл.1. Цитохимическая активность лейкоцитов у спортсменов при физической нагрузке.

Наименование	Щелочная фосфатаза	Пероксидаза	Сукцинатдегидрогеназа
Контрольная группа	47,0±5,2	204,0±6,0	12±0,9
После физической нагрузки	201,0±14,0	298,0±3,7	19±1,2

$P < 0,001$

Вышеуказанные изменения цитохимической активности лейкоцитов периферической крови могут служить в качестве диагностических тестов состояния организма спортсменов при физической нагрузке.

Кыдырова М.А., Молдалиева Г.Н., Каниметова К.А. По проведенным исследованиям, где показали результаты функционирования сердечно-сосудистой системы у студентов тренерского факультета по вольной борьбе были написаны научные статьи. В комплексном исследовании спортсменов по национальным видам борьбы (кулатуу и күрөш) использованы показатели физического развития, функциональной подготовленности, клинических и биохимических показателей крови. А также тренерам и

спортсменам следует использовать результаты исследования для корректировки тренировочного процесса.

4. ДЕНЕ ТАРБИЯ ЖАНА СПОРТТУН ТАБИГЫЙ-ИЛИМДЕРИ, ЭТНОПЕДАГОГИКАЛЫК ЖАНА ТИЛДИК АСПЕКТИЛЕРИ

КМДТЖСАнын жамааттык келишиминин 2-3-9- пункттарына ылайык илимий-педагогикалык адистерди кошумча шыктандыруу жана социалдык коргоо максатында бир жолку материалдык жардам төлөндү:

Дене тарбия жана спорттун табигый-илимдери, этнопедагогикалык жана тилдик аспектилери келсек **Тажиева У.К.** «XX-кылымдын 70-90-жылдарында кыргыз поэзиясын окутуунун методикалык системасы» диссертациялык ишин коргоп, **70 000 сом** акчалай сыйлык алган.

Кенжегүл Ө.К. «Асан Жакшылыковдун проза жанрындагы изденүүлөрү» аталышындагы кандидаттык диссертациясын ийгиликтүү коргоп, **70 000 сом** акчалай сыйлык алган.

СУТ кафедрасынын ага окутуучусу, **Тукеев Э.М.** доцент окумуштуулук наамы үчүн **10 000 сом** акчалай сыйлык алган жана кандидаттык диссертациясын ийгиликтүү жактады.

Абдыбекова Н.А. Дене тарбия жана спорт багытында окуган болочок мугалимдердин жалпы кесиптик жана атайын компетенттүүлүгүн калыптандыруунун илимий-теориялык негиздери аныкталды. Дене тарбия жана спорт багытында окуган болочок мугалимдерди даярдоодо англис тили сабагында аралыктан окутуу технологиясы окуу процессине киргизилди. Студенттердин чет тилдерди үйрөнүүгө болгон кызыгуусу артты жана билим берүүнүн сапаты жогорулады. Аралыктан окутуунун негизинде «Дене тарбия жана спорт» багытындагы болочок мугалимдердин коммуникативдик компетенттүүлүгүн калыптандыруунун системасы иштелип чыкты. Студенттердин жалпы профессионалдык жана атайын компетенттүүлүгүн калыптандыруу онлайн окутуу аркылуу Google classroom, ZOOM, Cisco Webex meetings; автордук канал YouTube, Google meet платформалардын негизинде окуу процессине киргизилди.

Садырова З.Т. В результате научного исследования, выявлено, что населявшие район горного хребта Тенгир-Тоо (Притяньшанье), в том числе территорию Кыргызстана, Юго-Восточного Казахстана, Восточного Узбекистана и большей части Восточного Тенгир-Тоо (Притяньшанье), кочевые и оседлые тюркские народы в VI- XII вв. присоединились к большому историко-культурному пространству. А также, на основе анализа источников и научных трудов до сегодняшних дней, исследованы проблемы, связанные с этнокультурной историей тюркских народов на территории Тенгир-Тоо в период Караханидов. Для этносов, населявших Тенгир-Тоо (Притяньшанье), Центральную Азию, влияние культурных взаимоотношений с тюркоязычными и ираноязычными народами очень большое. Эти тюрко-согдийские связи VI-XII вв. оставили глубокий отпечаток на культурно-социальную жизнь других этносов, появившихся позже на данной территории. Процесс тюркизации, относящийся к обоим, был неспециальной целенаправленной политикой государства, а являлся исторической необходимостью в сложившейся ситуации данного периода. В результате анализа истории Караханидского государства мною были написаны несколько статей. В рамках проекта “Тюрко-монгольский мир Большого Алтая: единство и многообразие в истории и современности”, организованной Алтайским государственным университетом написаны 2 статьи в соавторстве Т.Чоротегиним, Лысенко Ю.А.

Джусупбеков А.К. В контексте Кыргызоведения исследовались проблемы социальной политики в кыргызском социуме в философском контексте. Итогом НИР явилась публикация монографии Философия социальной политики. Бишкек., 2022. 125 страниц, в соавторстве Е.С.Орозалиевым и М.Т.Маткаримовым.

Баитова Ф.Т. «XIX- кылымдын 40-70-жылдарында Фергана өрөөнүндөгү элдик кыймылдар» аталышындагы 07.00.02 – Ата Мекен тарыхы адистигинен докторлук диссертациянын темасын изилдөөнүн алкагында адабияттарды жана илимий изилдөөлөрдү, көтөрүлүштөрдүн жүрүшүн жана жыйынтыктарын талдоо жумуштары жүргүзүлүп, макалалар таризинде жыйынтыкталып жатат. «XIX- кылымдын 40-70- жылдарындагы Фергана өрөөнүндөгү элдик кыймылдар» аталышындагы докторлук диссертациянын алкагында Өзбекстан Республикасындагы Өзбекстан Улуттук архивинде, Өзбекстан Республикасынын илимдер Академиясынын Абу Райхан Беруни атындагы Чыгыш таануу институтунун кол жазмалар фондусунда жана илимий китепканасында, 1-августтан 22-августка чейин Ташкент шаарындагы Алишер Навои атындагы Улуттук китепканасында архивдик материалдар жана жергиликтүү изилдөөчүлөрдүн кол жазма китептери менен иштеди. Өзбекстан Республикасынын илимдер Академиясынын Абу Райхан Беруни атындагы Чыгыш таануу институтунун илимий кызматкерлери, «Турон» илимдер Академиясынын жана Андижан мамлекеттик университетинин окутуучулук-профессордук курамдары менен тыгыз байланышта усул алмашуу иштери жүргүзүлүп жатат.

Сабиров Р.К. В рамках исследования были сделаны следующие выводы: На основе исторических событий и фактических материалов *исследовались исторические, политические, правовые, социально-экономические и духовные основы государственного суверенитета Кыргызской Республики.* На уровне научного исследования, в комплексе и в предложенной структуре – обретение – становление – укрепление – перспективы государственного суверенитета - в комплексе изучалась впервые. Рассматривался кардинальные проблемы государственного суверенитета, суверенитета народа, развитие этих понятий, а также, обоснование права народов на самоопределение и выбор формы самоуправления и пути их реализации. Проведены и проводятся сбор, изучение исторических событий, систематизируется факты, документальные материалы, делопроизводственные (архивные) источники, отражающие ход процесса суверенизации, анализируется статистические и справочные материалы, характеризующие важнейшие аспекты жизни кыргызского общества в переходный период и на их основе осуществлено комплексное обобщение с участием историков, политологов, юристов, экономистов, социологов, культурологов и др.

Чыгарылган монографиялар, окуу китептери жана методикалык окуу куралдары

2022-жылы 1 монография, 1 окуу китеби (ББЖИМнин грифи менен) чыгарылды, 3 окуу-усулдук-илимий колдонмолор (бирөө ББЖИМнин грифи менен) чыгарылды. Бир катар кафедралар (8) басылмаларды чыгарууга катышкан жок алар: спорттук оюндар, педагогика, психология жана дене тарбия жана спорттун тарыхы, футбол, теннис жана регби, спорттук жеке таймаш жана спорттук даярдык, күрөш, гимнастика, табигый жана түпкү илимдер дисциплиналары, медицинанын жана дене тарбиянын физиологиялык негиздери, аскерге чейинки даярдык кафедралары.

2022-окуу жылында «Мыкты монография, окуу китеби, окуу куралдары» сынагынын жыйынтыгы

1-таблица

№	Монография, окуу куралдардын аталышы	Илимий эмгектердин түрү	Автору (лору)	Кафедра	Сыйлыктын түрү

2022-жылдын “Мыкты окуу китеби, окуу куралы жана монографиясы” сынагынын жыйынтыгы					
1.	Философия социальной политики	Жылдын мыкты монографиясы	Джусупбеков А.К.	Философия жана гуманитардык дисциплиналар	Диплом жана 5000 сом акчалай сыйлык
2.	Дене тарбия жана спорттун педагогикасы	Жылдын мыкты окуу китеби	Абдыбекова Н.А.	Тилдер	Диплом жана 5000 сом акчалай сыйлык
3.	Улуттук кыргыз күрөшүнө машыктыруунун негиздери	“Жылдын мыкты окуу куралы” 1-орун	Иманалиев Т.Т., Абдрахманов Б.А.	ДТтеориясы жана методикасы	Диплом жана ар бир авторго 2500 сом акчалай сыйлык
4.	Эпос жана мугалимди этнопедагогикалык жактан тарбиялоо	2-орун	Баитова Ф.Т.	Философия жана гуманитардык дисциплиналар	Диплом жана ар бир авторго 3000 сом акчалай сыйлык
5.	Патриот	3-орун	Капсаламова Э.Д.	Тилдер	Диплом жана ар бир автор 2000 сом акчалай сыйлык

4. Чыгарылган (2022 ж.) монографиялар, окуу китептери жана методикалык окуу куралдары

2-таблица

№	Аталышы / Название	Автор (соавтор) / Автору	Издательство (место, год, стр.) / Басып чыгарылган жери, жылы, бети
1.	Дене тарбия жана спорттун педагогикасы – окуу китеп	Джанузаканов К.Ч., Абдыбекова Н.А., Рыспаева Ч.К.	Бишкек, MirASprint басмаканасы, 272 бет, 18 басма табак
2.	ДФП факультетинин 2-курстары үчүн англис тили боюнча	Капсаламова Э.Д. Абдыбекова Н.А.	Бишкек 2022-ж. март

	«Patriot» окуу куралы жана жумушчу дептери «Patriot»		
3	Философия социальной политики	Джусупбеков А.К. в соавторстве Орозалиев Э.С., Маткаримов М.Т.	Бишкек., 2022. С. 125
4	“Эпос жана мугалимдерди этнопедагогикалык жактан даярдоо” (“Манас” эпосунун мисалында)	Ф.Т.Баитова	Бишкек., 2022. 84 бет. Улуу Тоо басмаканасы. 5.25 басма табак.

2022-жылы жарыяланган илимий макалалар

Академиянын профессордук-окутуучулук курамынын мүчөлөрү тарабынан **71 (2021-ж. – 63)** илимий макалалар жарыяланды. Негизинен мезгил- мезгили менен чыгуучу илимий-практикалык РИИЦке жана КИИЦке тиешелүү жана нөлдүк эмес Импакт-фактор басылмаларында жарыяланган. Бир катар материалдар Россия Федерациясында (РФ), Казакстан Республикасында (КР), АКШда, Индияда, Турцияда, Узбекистанда жарыяланган.

Жарыяланган макалалардын саны боюнча алдыңкы орундарда тилдер, педагогика, психология жана дене тарбия жана спорттун тарыхы, түпкү жана табигый илимдер, философия жана гуманитардык илимдер кафедралары турат.

2022-жылы басмадан чыккан илимий макалалардын жыйынтыгы

3-таблица

№	Аталышы	Кайда, качан басып чагарылган	Автору (лору)
1.	Методические основы высшего физкультурного образования в Кыргызстане	Журнал “Бюллетень науки и практики” ISSN 2414-2948/ г.Нижевартовск. 2022.	Тукеев Э. М.
2.	Педагогические основы разработки образовательной программы по специальности: “физическая культура” в Кыргызстане.	Журнал “Бюллетень науки и практики” ISSN 2414-2948/ г.Нижевартовск. 2022.	Тукеев Э. М.
3.	Национальные виды спорта и нравственное и физическое воспитание личности	Стратегия формирования здорового образа жизни населения средствами физической культуры и спорта: целевые ориентиры, технологии и инновации Тюмень 2022.	Асанбаев У. С.
4.	Кулатуу күрөшүнүн тарбиялык негиздери	Вестник “Наука и новые технологии” Бишкек 2022	Асанбаев У. С.
5.	Кулатуу күрөшүнүн тарыхый мүнөздөмөсү	Улуттук кыргыз күрөшүнө машыктыруу негиздери	Асанбаев У. С.

Илимий-практикалык конференцияларга катышуу

6.	Киргизские конные игры и их развития и современные состояния.	Вестник “Наука и новые технологии” Бишкек 2022	Молдалиев Э. К.
7.	Методическая система комплексных заданий этнокультуроведческого учебного пособия по русскому языку «Спорт – посол мира».	Вестник ФКиС. - № 1. - 2022. - С.96-106.	Манликова М.Х.
8.	Отражение социокультурной и языковой «картины мира» в учебных пособиях по русскому языку для студентов-спортсменов	Вестник ФКиС. - № 1. - 2022. - С.107-116.	Манликова М.Х.
9.	Лингводидактические основы Терминологического словаря-справочника по методике преподавания русского языка	Вестник ФКиС. - №2. - 2022. - С.137-155.	Манликова М.Х.
10.	Проблемы лексикографирования национально-культурного компонента в одноязычных и двуязычных словарях	Вестник ФКиС. - №2. - 2022. - С.155-175.	Манликова М.Х.
11.	History of development and formation Kyrgyz wrestling	ХI-эл аралык түрк элдеринин салттуу спорттук оюндары конференциясынын материалдары, Газиантеп, Турция.127-139-бб.	Абдыбекова Н.А.
12.	Образование и цифровизация: как основной фундамент подготовки магистров по направлению "Физическая культура и спорт"	https://elibrary.ru/item.asp?id=48340859 Физическое воспитание и спорт - взгляд в будущее: интеграция науки и цифровых технологий в образование и практику материалы международной научно-практической конференции. 2022г., 13-18	Абдыбекова Н.А., Акерев М.Ж., Чжан Яоюнь,
13.	Анализ литературных источников по физической культуре и спорту, отражающих вопросы духовно-нравственного воспитания молодежи	Международный научный форум «Мировая наука и современные вызовы в эпоху глобализации и цифровой трансформации» под эгидой Национальной аттестационной комиссии при Президенте Кыргызской Республики будет проходить 22 апреля 2022 г.	Азизбаев С.С., Саралаев М.К., Абдыбекова Н.А.
14.	Importance and Nature of the game	Вестник ФКиС №1, 2022-ж., 129-140-б.	Mehmet Türkmen, Абдыбекова Н.А.

Бир катар кызматкерлердин катышуусун белгилесек болот: «Дүйнөлүк илим жана ааламдашуу менен санариптик трансформация доорунун учурдагы көйгөйлөрү» эл аралык илимий форум (Саралаев М.К., Азизбаев С.С., Абдыбекова Н.А.), НОВЫЕ ВЫЗОВЫ – НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ БОРЬБЫ С КОНТРАФАКТОМ 2022 (Абдыбекова Н.А.), X Эл

15.	Аралыктан окутууда келишим жолун алдын- алуунун жана психологиялык көмөк көрсөтүүнүн негизги принциптери	Кыргызпатенттин кабарлары: интеллектуалдык менчик жана инновациялар маселелери №1, 2022-ж.86-90-бб.	Абдыбекова Н.А.
16.	Инновационные и цифровые технологии в профессиональной подготовке магистров по направлению «Физическая культура и спорт»	Вестник ФКиС №1, 2022-ж., 154-166-б.	Абдыбекова Н.А.
17.	History of development and formation kyrgyz kurosh	ISBN journal "X. International Traditional Sports and Games Symposium", and it will be held on November 4-5, 2022.	Абдыбекова Н.А.
18.	Archaic factors of Kyrgyz traditional sports games	Вестник МГПУ. серия «естественные науки». Mcu journal of natural science № 2 (46) Научный журнал / Scientific Journal, Москва 2022.	Mehmet TÜRKMEN, Абдыбекова Н.А.
19.	Воспитание спортсменов правилами соревнований, требованиями Олимпийской хартии принципами спортивной этики	Вестник ФКиС 2022. № 2, С.7-13.	Азизбаев С.С., Саралаев М.К., Абдыбекова Н.А.
20.	Spiritual and moral education of students on the material of the national game - Kok Boru	NOVA science publishers Inc, New York, USA, ISBN 978-1-53618-108-1, DOI: 10.52305/FWUB5550, P. 199-217.	N. Abdybekova, Ch.Ryspaeva, Pramod Kumar
21.	Педагогические условия формирования навыков речевой деятельности студентов по направлению “физическая культура и спорт”	Вестник МГПУ. серия «естественные науки». Mcu journal of natural science № 2 (46) Научный журнал / Scientific Journal, Москва 2022.	Абдыбекова Н.А., Добаев К.Д., Дуйшенбиева Д.А., Акеров М.Ж.
22.	Кыргыз тили сабагында спорттук терминдерди үйрөтүү жолдору	Вестник ФКиС 2022. № 2, С.189-192.	Тажибаева У.К
23.	Кыргыз тили сабагында кесиптик терминдерди окутууну ылайыкташтыруу	Международная научно – практическая конференция “Образование, воспитание и применение инновационных технологий в области физического воспитания и спорта: проблема и пути решения”. г. Ташкент. 2022 г. 5-6-ноябрь.	Тажибаева У.К
24.	Көркөм чыгармада Салбуурун улуттук оюнунун берилиши	Международный научно – практической конференции “Образование,	Кайыпова К.О.

		воспитание и применение инновационных технологий в области физического воспитания и спорта: проблема и пути решения”. г. Ташкент. 2022 г. 5-6-ноябрь.	
25.	Кыргыздын салт, нарк, каада, үрп-адат жана ырым-жырымдары- жаштарга улуттук баалулуктар аркылуу тарбия берүүнүн негиздери катары	Вестник ФКиС № 2, 2022г., С.175-183.	Рыспаев С.К., Ормонова А.Т.
26.	Воспитание быстроты на уроках физической культуры у детей младшего школьного возраста.	Бишкек 2022 г. Вестник КГАФКиС №1 (22) 21-28 стр.	К.п.н., доцент Шевченко Т.Н., К.п.н., доц. Збарский В.А.,препод. Бородин В.В.магистрантка Бородина В.В.
27.	«Применение статодинамических упражнений при занятиях плаванием с лицами с заболеваниями детским церебральным параличом»	Бишкек 2022 г. Вестник КГАФКиС № 2 (23)	К.п.н., доц. Збарский В.А., препод. Петровский С.В., преподаватель Койчуева Г.О., выпускник кафедры ЛАТиВВС Турдыев И.
28.	Современное состояние физической культуры и спорта в образовательных заведениях КР	Бишкек 2022 г. Вестник КГАФКиС № 2 (23)	К.п.н., доцент Шевченко Т.Н.,Тагаев М.И., Деркенбаев У.У.
29.	Тогуз коргоол оюнунун компетентүүлүккө негиздеп окутуу	Актуальные научные исследования в современном мире. Г.Переслав-Украина 2022 г.	Манашева К.П.
30.	Денежные нормы питания воспитанников республиканского спортивного колледжа им.Ш.Сыдыкова	«Физическое воспитание и спорт-взгляд в будущее: Интеграция науки и цифровых технологий в образование и практику» Сборник материалов международной научно-практической конф. Москва.31-март.2022г.	Арпачиев К.М., Маллаева Г.Т., Манашева К.П.
31.	Состояние профилактической работы против терроризма и экстремизма в учебных заведениях г.Бишкек	Материалы 6 международной научно-практической конференции «Совершенствование системы прогнозирования, снижения и ущерба от опасностей». – Бишкек, КРСУ, 2022. с.14-17	Акматов Н.А.
32.	Патриотическое и физическое воспитание молодежи	Армейский педсовет – Бишкек, 2022, - №61, с.7-8.	Акматов Н.А.

аралык конференция "University sports – the health and prosperity of the nation" Ўзбекистан-2022 (Абдыбекова Н.А., Айбалаев А.Ж., Сабиров Р.К., Исакова Ж.Ж., Тажибаева У.К.,

33.	Современные методы ведения строительства в сейсмически опасных районах	Материалы 7 международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы архитектуры, дизайна и строительства». – Бишкек, КРСУ, 2022.с.11-13	Акматов Н.А. Мамбеталиев Т. Марат уулу Т.
34.	Патриотическое воспитание на примере героических подвигов Панфиловской дивизии.(1941г.)	Вестник КГАФКиС, - Бишкек, 2022, (в печати)	Акматов Н.А.
35.	Психологическое состояние, перспективы и подготовка спасателей к чрезвычайным ситуациям	Вестник КРСУ им.Б.Ельцина, - Бишкек, 2022, (в печати)	Акматов Н.А.
36.	Средства формирования диагностической культуры будущих учителей начальных классов в условиях инновационного образования.	Вестник КГАФКиС, - Бишкек, 2022, (в печати)	Келдибеков Э. Бакиров К.
37.	The Main Psychologiccal Principles of Studentsin Distance Learning	An Interdisciplinary Approaches to Humanities and Social Sciences	Абдыбекова Н., Мамбеталиева Н.Д., Джалилова Б.
38.	Особенности гормонального статуса у тэквондисток высокого класса	Вестник МГПУ "Естественные науки" 4(48) Москва 2022	Мамбеталиева Н.Д., Белов Г.В.
39.	Скоростно-силовая подготовка спортсменов-инвалидов по слуху	Вестник "Физическая культура и спорт" №2, Бишкек 2022	Кулгожаев А.Ж., Насирова Д., Рахматилла кызы Н.
40.	Физическая подготовленность вратарей женских команд по футболу	г.Бишкек, Вестник ФКиС №1(29), 2022 с 29-34	Иманалиев Т.Т.
41.	Характеристика готовности учителя физической культуры к воспитательной работе	Стратегия формирования здорового образа жизни населения средствами физической культуры и спорта: целевые ориентиры, технологии и инновации Тюмень 2022. Стр 437-441	Мамбетова М.К.
42.	Роль учителя физической культуры в формировании нравственных отношений школьников	Журнал “Наука и новые технологии”, Бишкек, №7 (в процессе издания)	Мамбетова М.К.
43.	Национальные виды спорта и нравственное и физическое воспитание личности	Стратегия формирования здорового образа жизни населения средствами физической культуры и спорта: целевые ориентиры, технологии и инновации Тюмень 2022, 299стр.	Бектурганова Н.И., Асанбаев У.С.

44.	Кулатуу күрөшүнүн тарбиялык негиздери	Журнал “Наука и новые технологии”, Бишкек, №7 (в процессе издания)	Бектурганова Н.И., Асанбаев У.С.
45.	Кулатуу күрөшүнүн тарыхый мүнөздөмөсү	Журнал “Наука и новые технологии”, Бишкек, №7 (в процессе издания)	Бектурганова Н.И., Асанбаев У.С.
46.	Особенности организации проведения урока физической культуры во время пандемии COVID-19	Вестник КГАФКиС (в процессе издания)	Масамиров Б.С. Эрмешов Н.Д. Жаманбаева С.Т.
47.	«Культура в Караханидском государстве».	Сохранение и изучение культурного наследия Алтайского края. Сборник научных статей. – Барнаул. 2022. Вып. XXVIII. – С. 124–130. DOI: 10.14258/2411-1503.2022.28.17	Садырова З.Т.
48.	«Кыргызстандын ШКУнун алкагындагы жамааттык коопсуздук чөйрөсүндөгү кызматташуусу»	Труды факультета истории и регионоведения КНУ имени Ж.Баласагына. Материалы конференции посвященная 75 – летию д.и.н., профессора Ж.Жакыпбекова. – Бишкек, 2022. – С. 252-257.	Өмүрова Ж.О., Садырова З.Т.
49.	«Актуальные проблемы исследования истории карлуков».	Международная научная конференция «Алтайские корни тюркской цивилизации» НОЦ алтаистики и тюркологии «Большой Алтай» Алтайский государственный университет. Барнаул. 2022.	В печати
50.	“Карахандар сулалесинин келип чыгуу маселеси Ө.Караевдин изилдөөсүндө”	Международная научная конференция, посвященной 90-летию известного востоковеда, арабиста, д.и.н., профессора О.Караева «Кыргызстандын жана чектеш өлкөлөрдүн орто кылымдардагы саясий жана маданий генезисинин тарыхы: жаңыча көз караштар жана изилдөөнүн келечеги». Бишкек. 2022.	В печати
51.	“VI-IX- к. башындагы Жети-Суу жана Теңир-Тоодогу этностук жүрүмдөрдүн баскычтары”.	Талас салгылашуусунун 1270 жылдыгына арналган эл-аралык илимий-практикалык конференция. “Талас салгылашуусу жана анын тарыхый баскычтары”. Түрк дүйнөсү Муниципалитеттер биримдиги басылмалары. №34. Станбул., 2022. 265-275 бб.	Садырова З.Т.

Кайыпова К.О.), жана Турцияда уюштурулган XI. International Traditional Sports and Games Symposium (Тагаев М.И., Абдыбекова Н.А., Кочкоров С.Б., Ашыралиева М.) XX

52.	“Тюрко-согдийский симбиоз и его роль в этнокультурных взаимоотношениях Тенгир-Тоо, Зеравшана и Ферганы”.	Вестник КРСУ. 2022. №10. С.19-25. DOI 10. 36939/1694-500X-2022-22-10-19-25	Садырова З.Т.
53.	“Роль карлуов в этнических и этнокультурных процессах Тенгир-Тоо и Семиречья в VIII-X вв”.	Вестник КРСУ, 2022. №10. С. 26-31. DOI 10. 36939/1694-500X-2022-22-10-26-31	Садырова З.Т.
54.	“Этникалык иденттүүлүктүн процесси эгемдүү Кыргызстанда”	Вестник КГАФК и С.	Джусупбеков А.К., Токтоналиева М.А.
55.	1873-1876-жылдардагы элдик кыймылдын жыйынтыктары (тарыхый анализ)	Труды факультета истории и регионоведения КНУ имени Ж.Баласагына. Материалы конференции посвященная 75 – летию д.и.н., профессора Ж.Жакыпбекова. – Бишкек, 2022. – С. 101-105	Баитова Ф.Т.
56.	1918-1920 –жж. Борбордук Азиядагы (Туркестан) Совет бийлигине каршы элдик боштондук кыймыл	Вестник КГАФК и С. – Бишкек., 2022. – С. 130-135	Сабиров Р.К.
57.	«Культура в Караханидском государстве».	Сохранение и изучение культурного наследия Алтайского края. Сборник научных статей. – Барнаул. 2022. Вып. XXVIII. – С. 124–130. DOI: 10.14258/2411-1503.2022.28.17	Садырова З.Т.
58.	The horse races and their categories in World Nomad Games	NOVA science publishers Inc, New York, USA, ISBN 978-1-53618-108-1, DOI: 10.52305/FWUB5550, P. 251-261.	Arstanbekov S., Azizbaev S.S.
59.	Дүйнөлүк көчмөндөр оюндарынын программасында өткөрүлүүчү этнофестивалдын маалыматтарынын жаштарды тарбиялоочу мааниси	“Вестник физической культуры и спорта” 2022г. №1	Саралаев М.К., Тагаев М.И., Турдубаев Э.К.
60.	Использование в современных условиях традиционных игр и состязаний кочевых кыргызов в воспитании молодежи	“Вестник физической культуры и спорта” 2022г. №1	Саралаев М.К., Тагаев М.И., Турдубаев Э.К.
61.	Кыргыз элинин салттуу оюндарынын жана мелдештеринин жаштарды тарбиялоодогу мааниси	“Вестник физической культуры и спорта” 2022г. №1	Саралаев М.К., Айбалаев А.Ж., Турдубаев Э.К.
62.	История совершенс-е системы ПТО в КР	Алма-Ата, 2022	Исакова Ж.Ж., Кыдыралиев Т.
63.	Повышения интереса учащихся к урокам ФК путем применения кыргызских традициях игр и состязаний	КГАФКиС Вестник №1	Мусалиева К.К., Саралаев М.К., Турдубаев Э.К.

64.	«Актуальные проблемы подготовки будущих педагогов: инновация, коммуникация, компетенция, критическое мышление»	г. Туркестан 2022г	Исакова Ж.Ж., Джунушбаева А.О.
65.	Исследование возрастной динамики физического развития и психических качеств юных каратистов (по версии Кекушинской)	Вестник КГАФКиС №	Айбалаев А.Ж., Мусалиева К.К.
66.	Кыргыз элинин салттуу оюндарынын жана мелдештеринин жаштарды тарбиялоодогу мааниси	КГАФКиС Вестник №1 2022г	Айбалаев А.Ж., Саралаев М.К., Турдубаев Э.К.
67.	Вопросы этнопедагогического воспитания студентов в системе профессионального физкультурного образования	Международной научно-практической конференция «Актуальные проблемы подготовки будущих педагогов: инновация, коммуникация, компетенция, критическое мышление» 2022г. г. Туркестан	Мусалиева К.К. Саралаев М.К., Джунушбаева А.О.
68.	Спорттук гимнастика менен машыгуучу 6,7 жаштагы балдардын дене кыймыл даярдыгы	Дене тарбия жана спорт жарчысы № 1. 2022 жыл	Акбар Уулу Дастан
69.	Башталгыч паурлифтерлордун Жөндөмдүүлүктөрүнүн калыптануусу.	Дене тарбия жана спорт жарчысы. № 1. 2022 жыл	Исаев Н.Т. , Жапарова Н.С.
70.	Аэробиканын кыз – келиндердин ден соолугуна тийгизген таасири.	Дене тарбия жана спорт жарчысы. № 2. 2022 жыл.	Балтабаев О.С., Исаев Н.Т., Эгембердиев Э.Б.
71.	Игровой метод как средство развития координационных способностей юных борцов.	Вестник физической культуры и спорта № 2. 2022 год.	Азизбаев С.С., Ишен уулу Н., Быковская А.С.

международная научно-практическая конференция “Стратегия формирования здорового образа жизни населения средствами физической культуры и спорта: целевые ориентиры, технологии и инновации” Россия, г.Тюмень (Мамбетова М.К., Бектурганова Н.И.) башка бир катар эл аралык илимий иш-чаралар.

*Эл аралык, республикалык илимий-практикалык конференцияларга катышышкан
ПОКдын тизмеси*

4-таблица

№ п/п	Аты-жөнү / Ф.И.О.	Аталышы / Название конференции	Өлкөсү, мекеме / Страна, учреждение.
1.	К.п.н., доц. Збарский В.А.,	Курсы повышения квалификации педагогов физической культуры и спорта «Инновационные методы духовно-нравственного	Кыргызстан Г.Бишкек январь 2022 г

		воспитания и физического развития учащихся»	
2.	К.п.н., доц. Збарский В.А., К.п.н., доцент Шевченко Т.Н., доцент КАюкова Р.А.	Международная научно-практическая конференция Физическое воспитание и спорт - взгляд в будущее: интеграция науки и цифровых технологий в образование и практику.	г. Москва 31 марта 2022 г. (режиме онлайн).
3.	К.п.н., доц. Збарский В.А.	Международная научно-практическая «духовно нравственное развитие и физическое воспитание личности».	Г. Чолпон-Ата 17-19 июнь 2022 г.
4.	Петровский С.В	Круглый стол «Концепции и технологии образовательного процесса, обучающихся КГАФКиС им. Турусбекова к профессиональной деятельности: реалии и перспективы»	Кыргызстан г.Бишкек 17 ноября 2022 г.
5.	Анаркулов Х.Ф., Сыргакова А.	30 лет системе аттестации научных и научно-педагогических кадров высшей квалификации КР	4-ноябрь, 2022-ж.
6.	Джамангулов К. Абдырахманов Б. Исмаилов М. Молдалиев Э. Калыбаев К.	“Консепции и технологии образовательного процесса обучающихся КГАФКиС им.Б.Т. Турусбекова к профессиональной деятельности”	1- декабрь, 2022-ж.
7.		“Стратегия формирования здорового образа жизни населения средствами физической культуры и спорта”	24-25.11.22 ж. Тюмен облусу. Россия
8.		“ХI Эл аралык түрк элдеринин салттуу спорттук оюндары симпозиуму” - онлайн конференция	4-5.11.2022-ж. Турция.
9.		“Ученые мира за спорт: взгляд из сердца Евразии”, “Образования, воспитание и применение инновационных технологии в области физического воспитания и спорта: проблемы и пути решения”.	Башкортостан, УФА, 14-декабрь, 2022-ж.
10.	Абдыбекова Н.А.	Новые вызовы – новые механизмы борьбы с контрафактом	Кыргызская Республика, г. Бишкек, 26 – 28 сентября 2022г.

11.	Абдыбекова Н.А.	XI. International Traditional Sports and Games Symposium	Турция, г. Газиантеп November 4-5, 2022
12.	Абдыбекова Н.А.	X Международная конференция студентов и молодых ученых “Университетский спорт: здоровье и процветание нации”.	Өзбекистан г.Чирчик, с 21.09.22 по 24.09.22г.
13.	Абдыбекова Н.А., Петровский М., Болотбек уулу А.	“Кыргызстандын инновациялык жана интеллектуалдык ресурстары» аттуу көргөзмө	Бишкек ш., Кыргыз Республикасы, 29-30 сентябрь, 2022-ж.
14.	Абдыбекова Н.А.	Новые вызовы – новые механизмы борьбы с контрафактом	г. Бишкек, Кыргызская Республика, 26 – 28 сентября 2022г.
15.	Саралаев М.К., Азизбаев С.С., Абдыбекова Н.А.,	«Дүйнөлүк илим жана ааламдашуу менен санариптик трансформация доорунун учурдагы көйгөйлөрү» эл аралык илимий форумунун уюштуруу комитети, илимий форум	2022-жылдын 22-апрелинде Кыргыз Республикасынын Президентине караштуу Улуттук аттестациялык комиссиясы
16.	Абдыбекова Н.А.	Международная научно-практическая конференция "Ученые мира за спорт: взгляд из сердца Евразии".	Башкортостан, УФА, 14-декабрь, 2022-ж.
17.	Абдыбекова Н.А., Тажибаева У.К., Муратбек уулу С.	Современные методы исследований	Бишкек ш., Кыргыз Республикасы, 5-октябрь, 2022-ж.
18.	Абдыбекова Н.А.	Кыргыз Республикасынын инновациялык өнүгүүсү үчүн маалыматтык ресурстар жана технологиялар	Бишкек ш., Кыргыз Республикасы, 17-ноябрь, 2022-ж.
19.	Абдыбекова Н.А.	К.Акназаровдун 100 жылдыгына арналган форум	Бишкек ш., Кыргыз Республикасы, Жогорку Кеңеш, 18-ноябрь, 2022-ж.
20.	Абдыбекова Н.А.	“Эпос” Эл аралык журналынын расмий бет ачары	Бишкек ш., Кыргыз Республикасы, 15-декабрь, 2022-ж.
21.	Абдыбекова Н.А.	Кыргыз Республикасындагы жогорку билим берүүнү реформалоо –Эрасмус +	Бишкек ш., Кыргыз Республикасы, 22-декабрь, 2022-ж.
22.	Азизбаев С.С., Абдыбекова Н.А., Саралаев М.К.	“Дене тарбия жана спорт педагогикасы” окуу китебинин бет ачар аземи	Бишкек ш., Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги, 23-декабрь, 2022-ж.
23.	Тажибаева У.К.	Международная научно-практическая конференция “Образование, воспитание и применение инновационных	Өзбекистан г.Ташкент, 5-6 –ноябрь, 2022-ж.

		технологий в области физического воспитания и спорта: проблема и пути решения”.	
24.	Кайыпова К.Ө.	«Илим–мамлекеттик тилде» аттуу илимий – практикалык конференцияга катыштым.	Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институту 13.10.22
25.	Кайыпова К.Ө.	Лекция для студентов и преподавателей, “Решение проблем молодежи и развитие образования в Кыргызской Республике”.	г. Бишкек, Кыргызская Республика, 01.12.22.
26.	Кайыпова К.Ө.	Форум. Информационные ресурсы и технологии для инновационного развития Кыргызской Республики.	г. Бишкек, Кыргызская Республика, 17.11.22.
27.	Кайыпова К.Ө.	Новые вызовы – новые механизмы борьбы с контрафактом - онлайн	Кыргызская Республика, г. Бишкек, 26 – 28 сентября 2022г.
28.	Кайыпова К.Ө.	Локализация через кооперацию 2.0. Возможности и механизмы Межгосударственный программы инновационного сотрудничества государств-участников СНГ на период до 2030года. Как стартапу выйти на рынок другой страны	г. Бишкек, Кыргызская Республика, 29.11.22
29.	Ормонова А.Т.	Международный форум “Русский язык и наука XXI века: проблемы, достижения, перспективы”	г. Бишкек, Кыргызская Республика, 2022-ж. 15-16-ноябрь
30.		Решение проблем молодежи и развитие образования в Кыргызстане	г. Бишкек, Кыргызская Республика, 2022-ж. 1-декабрь, КГАФКиС
31.	Атабаева А.Б.	“Т.Сыдыкбековдун чыгармачылыгы кечээ жана бүгүн: изилдөөнүн актуалдуу проблемалары”	Бишкек-2022, 12-май Улуттук илимдер академиясы
32.	Атабаева А.Б.	Б.Түлөбаеванын “Адеп-ахлак-өнүгүүнүн өзөгү”	14.12.2021 Бишкек
33.	Акматов Н.А.	Роль Вооруженных Сил КР в военно-патриотическом воспитании молодежи. Доклад: “Основные направления ветеранов ВС КР в патриотическом воспитании молодежи”.	Кыргызская Республика, МОКР, 21.02.2022.
34.	Акматов Н.А.	IV Бишкекский антитеррористический форум: «Ситуация в центрально-	Кыргызская Республика, отель «Плаза», 19.06.2022г.

		азиатском регионе, коллективный ответ терроризму и экстремизму»	
35.	Акматов Н.А.	Международная научно-практическая конференция, посвященная к 20-летию института Акыйкатчы КР: «Роль института в защите прав человека»	Кыргызская Республика, Омбудсмен КР, 26.10.2022. (Сертификат)
36.	Акматов Н.А.	Актуальные проблемы воспитания молодежи: «Орноктуу омур, ак эмгек» научно-практическая конференция посвященная 100 летию Р.Айдаралиева	Кыргызская Республика, г. Талас, 06.11.2022. (Сертификат)
37.	Иманалиев Т.Т.	Международная научно-практическая конференция “Духовно-нравственное развитие и физическое воспитание личности” (сертификат)	Кыргызстан, г.Чолпон-Ата, 17-19 июня
38.	Мамбетова М.К. Иманалиев Т.Т. Бектурганова Н.И. Жаманбаева С.Т. Халиалдаева А.С. Эрмешов Н.Д. Масамиров Б.С.	Круглый стол на тему: “Концепции и технологии образовательного процесса обучающихся КГАФКиС им. Б.Турусбекова к профессиональной деятельности: реалии и перспективы”	Кыргызстан, КГАФКиС им. Б.Турусбекова
39.	Мамбетова М.К. Иманалиев Т.Т. Бектурганова Н.И. Жаманбаева С.Т. Халиалдаева А.С. Эрмешов Н.Д. Масамиров Б.С.	Методический семинар на тему: “Концепции и технологии образовательного процесса обучающихся КГАФКиС им. Б.Турусбекова к профессиональной деятельности” (сертификат)	Кыргызстан, КГАФКиС им. Б.Турусбекова
40.	Мамбетова М.К. Иманалиев Т.Т. Бектурганова Н.И. Жаманбаева С.Т. Халиалдаева А.С. Эрмешов Н.Д. Масамиров Б.С.	Международный семинар на тему: “Решение проблем молодежи и развитие образования в Кыргызской Республике” (сертификат)	Кыргызстан, КГАФКиС им. Б.Турусбекова
41.	Мамбетова М.К. Бектурганова Н.И.	XX международная научно-практическая конференция “Стратегия формирования здорового образа жизни населения средствами физической культуры и спорта: целевые ориентиры, технологии и инновации” (сертификат)	Россия, г.Тюмень

42.	Садырова З.Т.	XXVIII Всероссийская научно-практическая конференция (с международным участием), организованной Министерством науки и высшего образования РФ ФГБОУ ВО, Алтайским государственным университетом, Институтом истории и международных отношений, кафедрой археологии, этнографии и музеологии, Музеем археологии и этнографии Алтая, Управлением государственной охраны, объектов культурного наследия Алтайского края «Сохранение и изучение культурного наследия Алтая».	14-15 апреля 2022 г. Алтайский государственный университет. Барнаул. (Россия)
43.	Садырова З.Т.	Международный научный симпозиум «Историко-культурная центральность Центральной Азии и наследие больших и караванных дорог» , организованном Институтом стран Азии и Африки МГУ им. М.В.Ломоносова, Самаркандским государственным университетом им. Ш.Рашидова при поддержке Международного института центральноазиатских исследований (МИЦАИ).	25 мая 2022 г. МГУ им. М.В.Ломоносова, Самаркандский государственный университет им. Ш.Рашидова. Самарканд. (Узбекистан)
44.	Садырова З.Т.	Международная научная конференция «Социально-экономические и культурные аспекты межэтнического взаимодействия славянских и тюркских народов СССР: итоги, перспективы, взгляд в будущее» , посвященная 100-летию образования СССР. Научно-образовательный центр алтаистики и тюркологии «Большой Алтай» Алтайского государственного университета (г. Барнаул)	26-28 мая 2022 г. Алтайский государственный университет. Барнаул (Россия)
45.	Садырова З.Т.	Международная научно-практическая конференция, посвященной 75 - летию профессора Ж.Жакыпбекова	2 июня 2022 г. КНУ им. Жусупа Баласагына, факультет истории и регионоведение.

		«Кыргызстандын тарыхынын жана тарыхнамасынын актуалдуу маселелери».	Бишкек. 2022
46.	Садырова З.Т.	Третья экспертно-аналитическая сессия «Историческое взаимодействие славянских и тюркских народов как фактор укрепления стабильности и развития сотрудничества в Большом Алтае и Центральной Азии на современном этапе» в рамках проекта «Тюркский мир Большого Алтая: единство и многообразие в истории и современности» организованной научно-образовательным центром алтаистики и тюркологии «Большой Алтай», ассоциацией азиатских университетов ФГБОУ ВО «Алтайский государственный университет»	9 июня 2022 г. Алтайский государственный университет. Барнаул (Россия).
47.	Садырова З.Т.	Международная научная конференция «Алтайские корни тюркской цивилизации» , НОЦ алтаистики и тюркологии «Большой Алтай».	10 ноября 2022 г. Алтайский государственный университет. Барнаул (Россия)
48.	Садырова З.Т.	17 ноября 2022 года приняла участие в международной научной конференции, посвященной 90-летию известного востоковеда, арабиста, д.и.н., профессора О.Караева «Кыргызстандын жана чектеш өлкөлөрдүн орто кылымдардагы саясий жана маданий генезисинин тарыхы: жаңыча көз караштар жана изилдөөнүн келечеги».	17 ноября 2022 г. НАН КР, институт истории, археологии и этнологии имени Б.Жамгерчинова
49.	Садырова З.Т.	Стратегическая сессия Международного экспертного совета НОЦ алтаистики и тюркологии «Большой Алтай».	25 ноября 2022 г. Алтайский государственный университет. Барнаул (Россия)
50.	Баитова Ф.Т.	«Архивдик документтер менен иштөөдө аялдардын ролу». Эл аралык илимий-тажрыйбалык конференция	01.03.2022. Озбекстан Республикасы, Улуттук архиви, Ташкент шаары

51.	Баитова Ф.Т.	Тарых илимдеринин доктору, профессор Ж.Ж.Жакыпбековдун 75 жылдыгына арналган «Кыргызстандын тарыхынын жана тарыхнаамасынын актуалдуу маселелери» аттуу Эл аралык илимий-практикалык конференция	02.06.2022. Ж.Баласагын атындагы КУУ, тарых жана чөлкөм таануу факультети. Бишкек шаары
52.	Баитова Ф.Т.	«Кокондун акыркы ханы Полот тууралуу талаш маселелер» аттуу талкуу	03.06.2022. Кыргыз-Түрк «Манас» университети, Бишкек шаары.
53.	Баитова Ф.Т.	«Кукон хонлигининг Туркий халklar давлатчилиги ва маданий меросини ривожрантилишда урни» мавзусидаги халкаро илмий-амалий конференция	08-09.06.2022. Ўзбекистан республикасы. Кокон университети.
54.	Баитова Ф.Т.	«Алтайские корни тюркской цивилизации» «Кең Алтайдын Түрк-монгол дүйнөсү: тарыхтагы жана заманбап мезгилдеги биримдиги жана көп кырдуулугу» аттуу долбоордун алкагында уюштурулган Эл аралык илимий конференция	10.11.2022. Алтай мамлекеттик университети. Барнаул шаары (Россия)
55.	Баитова Ф.Т.	«Сакральные Дельфы в контексте мировой культуры: греко-славяно, тюркские взаимодействия», профессор М.И. Лазаридинин 75 жылдыгына арналган Эл аралык симпозиум	09.12.2022. Б.Ельцин атындагы КОСУ. Бишкек.
56.	Сабиров Р.К.	Международная научно-практическая конференция “Духовно-нравственное развитие и физическое воспитание личности” организованной КГАФК и С	июнь. 2022. Чолпон-Ата.
57.	Сабиров Р.К.	Международная научная конференция студентов и молодых ученых “Университетский спорт: здоровье и процветание нации”.	23-24 сентября 2022 г. г.Чирчик. Узбекистан.
58.	Токтоналиева М.А.	Научно-практическая конференция «Устат-педагог жана белгилүү усулчу»,	05.09.2022. КНУ им. Жусупа Баласагына
59.	Токтоналиева М.А.	Межвузовский научный семинар «Санарип учурундагы илимий-изилдөөлөрдүн усулдары»,	03.11.2022. КГУ имени И.Арабаева

		посвященный 140-летию И.Арабаева	
60.	Токтоналиева М.А.	Научно-практическая конференция «Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын актуалдуу көйгөйлөрү» институт права НАН КР.	24.11.2022. НАН КР.
61.	Токтоналиева М.А.	«Алтайские корни тюркской цивилизации» «Кең Алтайдын Түрк-монгол дүйнөсү: тарыхтагы жана заманбап мезгилдеги биримдиги жана көп кырдуулугу» аттуу долбоордун алкагында уюштурулган Эл аралык илимий конференция	10.11.2022. Алтай мамлекеттик университети. Барнаул шаары (Россия)
62.		«Сакральные Дельфы в контексте мировой культуры: греко-славяно, тюркские взаимодействия», профессор М.И. Лазаридинин 75 жылдыгына арналган Эл аралык симпозиум	09.12.2022. Б.Ельцин атындагы КОСУ. Бишкек.
63.	Сабилов Р.К. Токтоналиева М.А. Садырова З.Т.	Международная научно-практическая конференция “Духовно-нравственное развитие и физическое воспитание личности” организованной КГАФК и С	июнь. 2022. Чолпон-Ата.
64		Международная научная конференция студентов и молодых ученых “Университетский спорт: здоровье и процветание нации”.	23-24 сентября 2022 г. г.Чирчик. Узбекистан.
65.		Научно-практическая конференция «Устат-педагог жана белгилүү усулчу»,	05.09.2022. КНУ им. Жусупа Баласагына
66.		Межвузовский научный семинар «Санарип учурундагы илимий-изилдөөлөрдүн усулдары», посвященный 140-летию И.Арабаева	03.11.2022. КГУ имени И.Арабаева
67.		Научно-практическая конференция «Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын актуалдуу көйгөйлөрү» институт права НАН КР.	24.11.2022. НАН КР.
68.		XXVIII Всероссийская научно-практическая конференция (с международным участием),	14-15 апреля 2022 г. Алтайский государственный

		организованной Министерством науки и высшего образования РФ ФГБОУ ВО, Алтайским государственным университетом, Институтом истории и международных отношений, кафедрой археологии, этнографии и музеологии, Музеем археологии и этнографии Алтая, Управлением государственной охраны, объектов культурного наследия Алтайского края «Сохранение и изучение культурного наследия Алтая».	университет. Барнаул. (Россия)
69.		Международный научный симпозиум «Историко-культурная центральность Центральной Азии и наследие больших и караванных дорог» , организованном Институтом стран Азии и Африки МГУ им. М.В.Ломоносова, Самаркандским государственным университетом им. Ш.Рашидова при поддержке Международного института центральноазиатских исследований (МИЦАИ).	25 мая 2022 г. МГУ им. М.В.Ломоносова, Самаркандский государственный университет им. Ш.Рашидова. Самарканд. (Узбекистан)
70.	Сабиров Р.К.	Международная научная конференция «Социально-экономические и культурные аспекты межэтнического взаимодействия славянских и тюркских народов СССР: итоги, перспективы, взгляд в будущее» , посвященная 100-летию образования СССР. Научно-образовательный центр алтаистики и тюркологии «Большой Алтай» Алтайского государственного университета (г. Барнаул)	26-28 мая 2022 г. Алтайский государственный университет. Барнаул (Россия)
71.	Токтоналиева М.А.	Международная научно-практическая конференция, посвященной 75 - летию профессора Ж.Жакыпбекова «Кыргызстандын тарыхынын жана тарыхнаамасынын актуалдуу маселелери».	2 июня 2022 г. КНУ им. Жусупа Баласагына, факультет истории и регионоведение. Бишкек. 2022
72.	Садырова З.Т.	Третья экспертно-аналитическая сессия «Историческое	9 июня 2022 г. Алтайский

		взаимодействие славянских и тюркских народов как фактор укрепления стабильности и развития сотрудничества в Большом Алтае и Центральной Азии на современном этапе в рамках проекта «Тюркский мир Большого Алтая: единство и многообразие в истории и современности» организованной научно-образовательным центром алтаистики и тюркологии «Большой Алтай», ассоциацией азиатских университетов ФГБОУ ВО «Алтайский государственный университет»	государственный университет. Барнаул (Россия).
73.	Сабиров Р.К. Токтоналиева М.А. Садырова З.Т.	Международная научная конференция « Алтайские корни тюркской цивилизации », НОЦ алтаистики и тюркологии «Большой Алтай».	10 ноября 2022 г. Алтайский государственный университет. Барнаул (Россия)
74.	Саралаев М.К., Азизбаев С.С.	Президенттин “Инсандын руханий адеп-ахлактык өнүгүүсү жана дене тарбиясы» Жарлыгын ишке ашыруу илимий конференция	Бишкек, КГАФКиС
75.	Саралаев М.К.	«Инсандын руханий-адеп-ахлактык өнүгүүсү жана дене тарбиясы» Эл аралык илимий-практикалык конференция	2022-жыл, 17-19-июнь
76.	Азизбаев С.С.	“Илимдеги жаңы инновациялык маселелер жана цифровацияны пайдалнуу” эл аралык конференциясы	Бишкек, КГЮА 3-4 октябрь 2022г
77.	Исакова Ж.Ж.	Международное научно-практическая конференция. “Психосаматикалык медицина жана психология. Психосаматикадагы искусство синкретизми”.	Ташкент 2022г
78.	Исакова Ж.Ж.	Международное научно-практическая конференция.”Образовательное воспитательное и применение ИННОВ техническое в области ФВ и спорта. Проблемы и пути решение”	Ташкент 2022г ноябрь
79.	Исакова Ж.Ж.	XVI Международная научно-практическая конференция	Москва 2022г

		“Современные тенденции, проблемы и пути развития физической культуры, спорта, туризма и гостеприимства”	
80.	Джунушбаева А.О.	«Основы цифровой и финансовой грамотности». (тренинг)	Бишкек, КГАФКиС 2022г. февраль
81.	Джунушбаева А.О.	Методический семинар: “Концепции и технологии образовательного процесса обучающихся в КГАФКиС им.Б.Турусбекова к профессиональной деятельности.	Бишкек, КГАФКиС 2022г. ноябрь
82.	Джунушбаева А.О.	Международный семинар: “Решение проблемы молодежи и развития образования в Кыргызской Республике”	Бишкек, КГАФКиС декабрь
83.	Айбалаев А.Ж.	Международная конференция физкультурных ВУЗов стран СНГ.	г. Чирчик. Республика Узбекистан, 21-23 сентябрь
84.	Мусалиева К.К.	Международный семинар: “Решение проблемы молодежи и развития образования в Кыргызской Республике”	Бишкек, КГАФКиС 2022г. декабрь

2022-жылдын 17-19-июнунда Бостери айылында «**Инсандын руханий-адеп-ахлактык өнүгүүсү жана дене тарбиясы**» Эл аралык илимий-практикалык конференциясы уюштурулду. Конференциянын ишине Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министринин орун басары, педагогика илимдеринин доктору, профессор Мамбетакунов Уланбек Эсенбекович, Кыргыз Республикасынын маданият, маалымат, спорт жана жаштар саясаты министрлигинин алдындагы дене тарбия жана спорт департаментинин директорунун орун басары Токтоналиев Самат Садыкович, тарых илимдеринин доктору, профессор Мехмет Туркмен (Турция), К.Тыныстанов атындагы Ысык-Көл мамлекеттик университетинин проректору, техника илимдеринин кандидаты, доцент Токтакунов Жолдошбек Шамуканбетович жана Кыргыз мамлекеттик дене тарбия жана спорт академиясынын ректору, тарых илимдеринин кандидаты, доцент Азизбаев Саитдин Сейитбекович катышты.

Конференциянын ишине Кыргызстандын аймактарындагы жогорку окуу жайларынын, ошондой эле алыскы жана жакынкы чет өлкөлөрдөн: Туркия, Россия, Казакстан, Өзбекстан, Индия жана Кытайдын (онлайн) өкүлдөрү катышышты. Сыйлуу коноктор жана академиянын конференцияга катышкан окутуучулары Көл бермети пансионатына акысыз жайгаштырылды.

2022-жылдын 1-сентябрында инновациялык билим берүү, креативдүү өнүгүү жана студенттердин интеллектуалдык жактан өнүгүүсү үчүн “Бизнес инкубатор” ачылды.

1-декабрда Б.Турусбеков атындагы Кыргыз мамлекеттик дене тарбия жана спорт академиясында жаштардын маселелерине арналган “Кыргыз Республикасында жаштар маселелерин чечүү жана билим берүүнү өнүктүрүү” темасында семинар болуп өттү. Семинарды Интеллекти өнүктүрүү Эл аралык институтунун профессору Джо Гю Юн алып барды (Түштүк Корея). Семинардын ишине КМДТЖСАнын окутуучулары, аспиранттары, магистранттары, студенттери, Кыргыз Республикасынын маданият, маалымат, спорт жана жаштар саясаты министрлигинин алдындагы дене тарбия жана спорт Департаментинин

кызматкерлери жигердүү катышышты. Ошондой эле Кореядан, Өзбекстандан, Казакстандан жана Индиядан кесиптештер онлайн режиминде катышышты.

Жолугушуунун жыйынтыгында тараптар өз ара кызматташуу жөнүндө Меморандумга кол коюшту.

2022-жылдын 14-декабрында **“Дүйнөнүн окумуштуулары спорт үчүн: Евразиянын жүрөгүнөн көз караш”** Абдыбекова Н.А. Эл аралык илимий-практикалык конференциянын ишине катышып (Уфа ш., РФ) (онлайн) режими), анын жүрүшүндө **“Спорттун улуттук түрлөрүнүн негизинде дене тарбия жана спорт багыты боюнча магистранттарды адеп-ахлактыкка тарбиялоо”** темасында пленардык доклад жасаган. Конференциянын негизги багыттары:

1. Спорттун улуттук түрлөрү атуулдук тарбиялоо жана сергек жашоону жайылтуу формасы катары.
2. Актуалдуу проблемалар, спорттук резервди жана спорттун жогорку жетишкендиктерин даярдоону камсыздоо.

Башкортостан Республикасынын спорт Министрлиги жана Башкыр дене тарбия институту эл аралык кызматташуу үчүн академияга ыраазычылыгын билдирген.

Кыргыз мамлекеттик дене тарбия жана спорт академиясынын чет өлкөлөрдүн жогорку окуу жайлары менен кызматташуулары кеңейүүдө

Кыргыз мамлекеттик дене тарбия жана спорт академиясынын ректору, т.и.к., доц. Азизбаев Саитдин Сейитбековичтин Баку шаарына иш сапары учурунда Азербайжан мамлекеттик дене тарбия жана спорт университетинин ректору Гаджиев Фуада Гаджиевич менен аталган эки жогорку окуу жайларынын ортосунда өз ара кызматташуу келишимине кол коюшту.

Келишимде биргелешип илимий иш-чараларды уюштуруу, илимий долбоорлорго илимий-техникалык талдоолорду жүргүзүү, ошондой эле дене тарбия жана спорт чөйрөсүндө адистер, студенттер, магистранттар жана аспиранттар ортосунда тажрыйба алмашуу маселелери каралган.

Кыргыз мамлекеттик дене тарбия жана спорт академиясы, ошондой эле Туркиянын Газиантеп университетинин ортосунда эки тараптуу келишимге кол коюлду. Кыргыз мамлекеттик дене тарбия жана спорт академиясынын илимий иштер боюнча проректору, п.и.к., доценттин м.а. Н.А. Абдыбекова жана Газиантеп университетинин ректору, профессор Арыф Озайдын Туркия жергесинде кабыл алуусунда болгон. Аталган келишимде жогорку окуу жайлары ортосунда илимий- изилдөө иштерин жүргүзүү, тегерек стол, спорттук иш-чараларды уюштуруу, илимий долбоорлорго биргелешкен илимий-техникалык талдоолорду жүргүзүү, дене тарбия жана спорт чөйрөсүндө адистер, студенттер, магистранттар жана аспиранттар менен тажрыйба алмашуу жактары каралган.

Кыргыз мамлекеттик дене тарбия жана спорт академиясынын илимий иштер боюнча проректору, п.и.к., доценттин м.а. Н.А. Абдыбекова Туркиянын Эскишехир шаарындагы Эскишехир техникалык университетинде аталган жогорку окуу жайынын ректору, профессор Аднан Өзжандын кабыл алуусунда болуп, эки жогорку окуу жайларынын ортосунда өз ара кызматташуулар тууралуу дене тарбия жана спорт багытындагы долбоорлорго жана илимий лабораторияларда биргелешкен талдоолор жана тажрыйбалары тууралуу баарлашкан.

2022-жылдын 14-15-сентябрында Бишкекте уюштурулган **дүйнөлүк ректорлордун форумуна** Туркиянын Алпарслан университетинин Профессору **Мехмет Туркмен** жана Индиянын Шарда университетинин Профессору **Промод Кумар** академиянын атынан катышты. Туркиядан жана Индиядан келген профессорлор менен 1-курстун студенттерине лекциялар уюштурулду. КМДТЖСАнын жана Индиянын Шарда университети ортосунда кызматташуулар жөнүндө Меморандумга кол коюлду.

2022-жылдын 13-октябрында Социалисттик Эмгектин Баатыры К.А.Акназаровдун 100 жылдыгына арналган "К.Акназаровдун өмүр жолу жана мурасы" аталышындагы тегерек стол уюштурулган.

2022-жылдын 16-ноябрында “КМДТЖСАнын студенттеринин окуу процессинин конценциялары жана технологиялары кесипкөй ишмердүүлүккө карата: реалдуулук жана келечек” темасында тегерек стол болуп өттү. Лектору, ММПУдан келген п.и.д., профессор А.П.Стрижак (Москва).

2022-жылдын 18-оябрында магистранттар жана аспиранттар үчүн “Спорттук даярдыктын негиздери” темасында илимий-усулдук семинар уюштурулду. Семинар Стрижак Анатолий Петрович, педагогика илимдеринин доктору, ММПУнун спорттук машыгуунун негиздери кафедрасынын профессору жана ММПУнун спорттук машыгуунун негиздери кафедрасынын башчысы Козлова Светлана Юрьевна п.и.к., доцент “Студенттердин билим процессинде учурдагы педагогикалык технологиялар” аттуу лекция окушту.

Чет өлкөлүк окуу жайлар менен өз ара кызматташуу келишимине кол коюлду:

- ✓ Түркиянын Газиантеп университети;
- ✓ Азербайжан мамлекеттик дене тарбия жана спорт университети;
- ✓ Түркиянын Эскишехир техникалык университети;
- ✓ Дене тарбия багытындагы студенттерди даярдаган университеттердин ассоциациясы;
- ✓ Өзбекистан мамлекеттик дене тарбия жана спорт университети;
- ✓ Түштүк Кореянын Эл аралык интеллекти жогорулатуу институту;
- ✓ Индиянын Шарда университети.

Эмгектерге карата берилген пикирлер / Рецензирование трудов

Академиянын профессордук-окутуучулук курамы тарабынан окуу жайдын ичиндеги жана ЖОЖдор аралык материалдар – илимий макалалар, окуу-илимий-усулдук колдонмолор, диссертациялык иштер, нормативдик документтер ж.б. (бүтүрүү квалификациялык иштерин эсепке албаганда 40 тан ашуун) рецензияланган. Бир катар рецензенттердин иштерин белгилөөгө болот:

Эмгектерге берилген аппоненттердин, рецензенттердин пикирлери

5-таблица

№	Рецензент/ аппонент	Кафедра	Илимий эмгектин аталышы	Ф.А.Ж.
1.	Манликова М.Х.	Тилдер	Англис тили боюнча окуу куралы «Патриот»	Абдыбекова Н.А., Капсаламова Э.Д.
2.	Манликова М.Х.	Тилдер	Кыргыз тили боюнча окуу куралы	Кайыпова К.Ө., Кандиева Ж.М.
3.	Садырова З.Т.	ФГЖИ	“Кыргыздар Кокон хандыгынын мезгилинде (XVIII-XIX к.башы)”. Научный руководитель: д.и.н., профессор Жакыпбеков Ж.Ж. Шифр – 07.00.02 – Отечественная история.	Отзыв в качестве второго официального оппонента на кандидатскую диссертацию Э.А.Толобаевой

4.	Иманалиев Т.Т.		Дене тарбия жана спорттун педагогикасы – окуу китеби, Бишкек, MirASprint басмаканасы, 272 бет, 18 басма табак	Джанузаков К.Ч., Абдыбекова Н.А., Рыспаева Ч.К.
5.	Абдыбекова Н.А.	Тилдер	«Развитие творческой компетентности будущих учителей начальных классов в самостоятельной образовательной деятельности» (13.00.01).	Н.Байтураеванын кандидаттык диссертациясы
6.			«Развитие учебной компетентности будущих учителей начальных классов в процессе самостоятельного обучения» (13.00.01).	Э.Ш.Эшанкулованын кандидаттык диссертациясы
7.	Збарский В.А.	ЖаТжСТ	«Виды соревнований по спортивному ориентированию» «Спорттук багыттодо мелдештердин түрлөрү» «Особенности методики обучения плаванию детей младшего школьного возраста» «Башталгыч мектеп жашындагы балдарды сууда сүзүүнү үйрөтүүнүн методикасынын өзгөчөлүктөрү» «Особенности подготовки бегунов на средние дистанции» «Орто аралыкка чуркоого даярдоонун өзгөчөлүктөрү» «Подготовка бегунов на средние и длинные дистанции к соревнованиям по кроссовому бегу» «Орто жана узак аралыкка чуркоочуларды кросстук чуркоо боюнча мелдештерге даярдоо» «Материально-техническое обеспечение в горно-пешеходном туризме» «Тоо жана жоо жүрүү туризмдин материалдык-техникалык камсыздоо» «Использование гребных тренажеров и устройств в гребле на байдарках и каноэ» «Кайыкта жана каноэде сүзүүгө үйрөтүүдө түзмөктөрдү колдонуу» «Применение комплексных специальных легкоатлетических	ЖаТжСТ окутуучулары

			упражнений для совершенствования техники бега на короткие дистанции у детей 12-15 лет» «Применение статодинамических упражнений при занятиях плаванием с лицами с заболеваниями ДЦП» («Церебралдык шал оорусу бар адамдар менен сууда сүзүү сабагында статикалык-динамикалык көнүгүүлөрдү колдонуу») «Обучение плаванию детей до пяти лет» («Беш жашка чейинки балдарды сууда сүзүүгө үйрөтүү») «Особенности подготовки высококвалифицированных пловцов способом кроль на груди на суше и на воде» («Жогорку квалификациядагы сууда сүзүүчүлөрдү төш менен сүзүү ыкмасын жерде жана сууда даярдоонун өзгөчөлүктөрү») «Особенности горного туризма. Опасности в горах» (Тоо туризмнин өзгөчөлүктөрү. Тоодогу коркунучтар) «Туризм, как одно из важных социально-экономических явлений современности» (Туризм - заманбап социалдык-экономикалык маанилүү көрүнүштөрдүн бири катары) «Техническая подготовка детей 12-13 лет, занимающихся горнолыжным спортом» (Тоо лыжа спорту менен машыккан 12-13 жаштагы балдарды техникалык даярдоо) «История развития горнолыжного спорта в Центральной Азии» (Борбор Азиядагы тоо лыжа спортунун калыптанышы) «Использование технических средств в учебно – тренировочном процессе юного горнолыжника» (Жаш тоо лыжа тебуучунун окуу – машыктыруу процессинде техникалык каражатын пайдалануу)	
--	--	--	---	--

			«Воспитание координационных способностей школьников, занимающихся»	
8.	Токсонбаев Р.Н.	ППЖД ТТ	«Формирование духовно-нравственного развития учащихся начальных классов на уроках физкультуры».	Абдыракманов Нуржигит
9.	Саралаев М.К.	ППЖД ТТ	Ордо оюнунун теориясы.	Абдуллаев М.Т.
10.	Саралаев М.К.	ППЖД ТТ	Кыргыз күрөшүн жалпы курста окутуу, түзүү.	Тукеев Э.М.
11.	Саралаев М.К.	ППЖД ТТ	Кыргызскому футболу 100 лет.	Чыныбеков К.Ж.
12.	Исакова Ж.Ж.	ППЖД ТТ	«Жакырчылык – социалдык көрүнүш катары».	Токонова Акжолтой (КГУКИ)
13.	Исакова Ж.Ж.	ППЖД ТТ	Үй-бүлөлүк баалуулуктарга социалдык факторлордун таасири».	Эрнис кызы Аида (КГУКИ).

СТУДЕНТТЕРДИН ИЛИМИЙ- ИЗИЛДӨӨ ИШТЕРИ

Студенттер менен магистранттар кафедрадагы илимий-изилдөө иштерине тартылган.

Студенттердин илимий-изилдөө иштери (СИИИ) тажрыйбалуу педагогдордун жетекчилиги астында жүргүзүлөт. Студенттик илимий ийримдин (СИИ) мүчөлөрү эксперименталдык иштерге катышышып, илимий-методикалык жана инструменталдык машыгууларга ээ болушат.

КМДТЖСАнын жетишкен студенттеринин арасында «Олимпиадалар» өткөрүлдү.

Жалпысынан сынактарга 1-4-курстардан студенттер катышышты. Сынактын жеңүүчүлөрү акчалай сыйлык, грамота менен сыйланды.

Студенттик илимий ийримдер

6-таблица

СИИИ түрлөрү	Кафедра	Жооптуулар	Жыйынтык
Эл аралык конференцияга катышууга макала даярдоо	к.ф.н. доцент Садырова З.Т.	Кубанов С.К.. 2-й год обучения	Эл аралык конференцияга катышуу
	к.ф.н. доцент Садырова З.Т..	Турусбек у. Б. 2-й год обучения	Эл аралык конференцияга катышуу
Эл аралык конференцияга	Шайрахунов У.Б.	Чекиров А. 2-й год обучения	Эл аралык конференцияга катышуу

катышууга макала даярдоо			
Эл аралык конференцияга катышууга макала даярдоо	Молдалиев Э. К.	Тряпицин А. 4-курс, 3-группа	Эл аралык конференцияга катышуу
Эл аралык конференцияга катышууга макала даярдоо	Абдырахманов Б. А.	Чубак уулу С. 4-курс, 3-группа	Эл аралык конференцияга катышуу
Эл аралык конференцияга катышууга макала даярдоо	Абдуллаев М. Т.	Турусбеков Н. М. 4-курс, 3-группа	Эл аралык конференцияга катышуу
“Манас” эпосу аркылуу күрөш адистигиндеги студенттерди этнопедагогикалык жактан тарбиялоо.	Философия жана гуманитардык илимдер кафедрасынын окутуучулары	Машыктыруу факультетинин 2-курсунун студенттери	Эл аралык конференцияга катышуу
Грек-рим күрөшү менен машыккан 18-20 жаштагы спортсмендердин кан айлануу системасынын көрсөткүчтөрүн изилдөө	Каниметова К.Н.	Машыктыруу факультетинин күрөш кафедрасынын 4-курсунун студенттери	Квалификациялык иштерин коргоо

Кыргыз мамлекеттик дене тарбия жана спорт академиясынын профессордук-окутуучулар курамынан 7 кызматкер диссертациялык (кандидаттык жана докторлук диссертацияларды коргоо боюнча) жана КРдин ЖАКнын Эксперттик Кеңешинде мүчө. КРдин ЖАКнын Реестрине киргизүү максатында бекитилген диссертациялык иштердин темалары жана илимий жетекчилери туураалуу маалымат даярдалып, жиберилди. (УИА) илимий бөлүмдөр менен тыгыз байланышта кызматташып келет.

2022-жылдын илимий иштердин сандык көрсөткүчүнүн динамикасы

7-таблица

Кыргыз мамлекеттик дене тарбия жана спорт академиясы аткарылган илимий-

к/н	Көрсөткүчтөр	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
		саны							

изилдөө иштерин пландаштыруу жана отчетун даярдоо максатында Кыргыз

1	Кафедралардын ИИИнин темалары жана ИИЛ	13	19	20	23	27	29	32	55
2	Жарыяланган макалалар (жалпы)	77	95	125	111	86	55	63	71
3	Монографиялар	2	1	-	3	2	1	1	1
4	Окуу, илимий-методикалык колдонмолор, окуу куралдары	8	8	8	10	11	9	3	4
5	“ДТжС Жарчысы”		ХІ реес тр ВА К (10 балл)	РИН Ц (20 балл)	РИНЦ, КИНЦ (20 балл)	РИН Ц, КИН Ц (7 балл)	7 балл	РИНЦ, КИНЦ (7 балл)	РИН Ц, КИН Ц (7 балл)
6	Журналды чыгаруу	1	3	4	4	2	1	2	2
7	ИИИнин мамбуйрутмасын аткаруу	1	-	1	-	1	-	-	1
8	Эмгектерге пикир берүү	14	23	25	35	40	14	11	12
9	Илимий конференцияларга катышуу	15	25	38	42	51	39	69	84
10	Диссертацияны коргоо				1	3	-	2	2
11	ИИИнин мам.буйрутмасын аткаруу сынагына катышуу				1	1	1	-	+
12	“СИИИ, магистратура, магистрдик диссертациялар тууралуу Жоболор” иштелип чыкты					+	3	+	+
13	СИИ	35	18	31	25	30	32	35	35
14	Аспирантура (окууну аякташты)	17 (5)	12 (3)	12 (2)	10 (2)	11 (2)	23 (4)	31 (2)	37 (6)
15	Магистратура (окууну аякташты)	32 (17)	38 (5)	48 (14)	41 (17)	43 (15)	42 (22)	80 (14)	109 (13)

Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин алдындагы Илим Департаменти менен (КР ББЖИМ алдындагы ИД) жана Кыргыз Республикасынын Улуттук Аттесстациялык Комиссиясы (КР ЖАК) жана Улуттук Илимдер Академиясындагы

Редакциялык басма бөлүмү (РББ)

2022-жылы аткарылган иштер:

1. Дене тарбия жана спорт Жарчысынын №1 санына (29), 2022-ж.) 44 макалалар редакцияланып, басмага даярдалды (91 авторлор жана авторлоштор), анын ичинде “Инсандын адеп-ахлактык өнүгүүсү жана дене тарбиясы” Эл аралык илимий конференциясынын катышуучуларынын докладдары да бар (Кыргызстан, Ысык-Көл областы, Чолпон-Ата ш. 17-19-июнь 2022-ж.). Дене тарбия жана спорт Жарчысынын текстери компьютерде терилди. Басууга кол коюлуп жана 2022-жылдын 21-апрелинде басмага берилди. Көлөмү – 264 б.

2. Дене тарбия жана спорт Жарчысынын №2 санына (30), 2022-ж.) 37 макала редакцияланып, басмага даярдалды (72 автор жана авторлоштор). Дене тарбия жана спорт Жарчысынын текстери компьютерде терилди. Басууга кол коюлуп жана 2022-жылдын 2-ноябрында басмага берилди. Көлөмү – 232 б.

3. Макалалардын авторлору менен иштер жүргүзүлдү (макалаларга рецензия, антиплагиатка маалымат, басууга акы алынды ж.б.), ошондой эле Дене тарбия жана спорт Жарчысынын редакциялык кеңешинин мүчөлөрү жана басмаканалар менен да иштер жүргүзүлдү (Дене тарбия жана спорт жарчысынын материалдары басмаканадан терилгенден кийин кайра карап чыгып корректирлөө).

4. “Инсандын адеп-ахлактык өнүгүүсү жана дене тарбиясы” Эл аралык илимий конференциясынын уюштуруу комитетинин курамында даярдык иштери (Кыргызстан, Ысык-Көл областы, Чолпон-Ата ш. 17-19-июнь 2022-ж.). Маалымат каты, конференциянын катышуучуларынын курамы даярдалды.

5. 2022-жылдын январь-декабрь айларында ар кандай инстанцияларга каттар, илимий конференциянын программасы, чакыруу-маалымат каттары, келишимдердин текстери, сайт жана Акипресске маалыматтар ж.б. даярдалды.

6. КМДТЖСАнын аспирантурасына тапшыруу үчүн абитуриенттердин документтерин кароо жана кабыл алуу боюнча комиссиянын курамында иштер (2022-жыл, декабрь).

Журналдын чыгарылышы КРдин ЖАКнын жана РИИЦтин сайттарына (e LIBRARY.RU) киргизилди. “ДТЖС Жарчысында” макалаларды цитирлөөнү жарыялоолор – **63 (2021-ж. - 38)**. Журналда жалпы 70 илимий макала жарык көрдү. Макалалар академиянын кызаткерлери, жакынкы жана алыскы чет өлкөлөр АКШ, Индия, Россия, Турция, Узбекистан, Казакстан өлкөлөрүнүн окутуучулары тарабынан берилди. 20-25% эмгектер башка ЖОЖгу кесиптештердики болуп саналат (КУУ, ОшМУ, “Манас” Кыргыз-Түрк университети, ЖАМУ, К.Тыныстанов ат. ЫМУ, И.Ахунбаев ат. КММА, И.Арабаев ат. КМУ ж.б.). Илимий макалалар мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде жарыяланды.

Редакциялык басма бөлүмүнө келип түшкөн материалдар “антиплагиат” системасында текшерилет жана рецензиядан өткөрүлөт. **Журналды цитирлөө коэффициенти – 0,04.**

Рецензиялоо учурунда басылмаларды жарыялоодогу талаптарга ылайык келбеген илимий макалалар четтетилди (15 макала):

Аспирантура аркылуу адистерди даярдоо

2022-жылы аспиранттардын жалпы саны: 1 курста: 16 аспирант, анын ичинен 5 бюджеттик формада, күндүзгү бөлүм, 10 бюджеттик формада, сырттан окуу бөлүмү жана 1 аспирант күндүзгү бөлүм контракттык формада, **2 курста:** 9 аспирант, анын ичинен 7 бюджеттик формада, күндүзгү бөлүм, 2 аспирант сырттан окуу бөлүмү, контракттык форма,

3 курста: 5 аспирант бюджеттик формада, күндүзгү бөлүм, **4 курста** сырттан окуу бөлүмү, бюджеттик формада 1 аспирант окуп жатат.

2022-жылы 6 аспирант окуусун аякташты. Аспиранттардын илимий жетекчилери Тухватшин Р.Р., Байсеркеев А., Добаев К.К., Токсонбаев Р.Н., Мамытов А.М.

8-таблица

№ п/п	Ф.А.Ж.	ШИФ Р	Окуунун түрү	Диссертациялык изилдөөнүн темасы	Илимий жетекчиси	Кафедра
1	Өзүбекова Назгул Карыбаевна	03.00.13	Күндүзгү Бюджет	Этиопатогенетические и клинические особенности вагинита у спортсменов в условиях среднегорья и его влияние на физическое состояние	п.и.д., профессор Тухватшин Р.Р.	Дене тарбиянын медициналык жана физиологиялык негиздери
2	Малаева Гулбарчын Токталыевна	13.00.01 13.00.04	Күндүзгү Бюджет	Тогуз коргоолчулардын окуу-машыгуусунун баштапкы баскычтагы технологиясы	п.и.д., профессор Байсеркеев А.Э.	Педагогика, психология жана дене тарбиянын тарыхы кафедрасы
3	Манашева Кенжегул Пазыловна	13.00.01 13.00.04	Күндүзгү Бюджет	Болочок дене тарбия мугалимдеринин тогуз коргоол боюнча компетентүүлүгүн калыптандыруунун педагогикалык шарттары	п.и.д., профессор Токсонбаев Р.Н.	Педагогика, психология жана дене тарбиянын тарыхы кафедрасы
4	Арпачиев Канатбек Макенович	13.00.01 13.00.04	Күндүзгү Бюджет	Кыргыз Республикасында спорттун улуттук түрлөрүн өнүктүрүүнүн заманбап тенденциялары жана келечеги	п.и.д., профессор Мамытов А.М.	Педагогика, психология жана дене тарбиянын тарыхы кафедрасы
5	Асанбаев Урмат Садырович	13.00.01 13.00.04	Күндүзгү Бюджет	Кулатуу күрөшүнүн түртүшүү түрү менен машыктыруунун педагогикалык негиздери	п.и.д., профессор Байсеркеев А.Э.	Педагогика, психология жана дене тарбиянын тарыхы кафедрасы
1	Масамиров Бахтияр Сагинбаевич	13.00.01	Сырттан окуу Бюджет	Формирование интересных занятий физической культуры и учащихся в 1-4 классов	п.и.д., профессор Добаев К.Д.	Педагогика, психология жана дене тарбиянын тарыхы кафедрасы

АСПИРАНТУРА БОЮНЧА КОНТИНГЕНТ

ЖЫЛ	КҮНДҮЗГҮ БӨЛҮМДҮН САНЫ	СЫРТТАН ОКУУ БӨЛҮМДҮН САНЫ	ЖАЛПЫ
2016	11	4	16
2017	10	2	12
2018	8	4	12
2019	6	5	11
2020	13	9	22
2021	18	13	31
2022	21	13	34

Аттестациялоодо бир катар аспиранттар заманбап изилдөө методдорун колдонуу (эксперименталдык, инструменталдык, статистикалык, физиологиялык ж.б.), адабий булактар менен иштөө (ата мекендик, чет элдик), илимий макаланы жазуу жана жасалгалоо машыгууларына ээ эместигине күбө болдук.

Илимий жетекчилерге эскертме катары диссертацияны жасалгалоо, материалдарды тандоо, колдонуу, илимий макалаларды жазуу жаатында аспиранттарга илимий-усулдук жардамдарды активдештирүү зарылдыгы жаралат.

Бирок, ошондой болсо да аспирантураны аяктагандардын ичинде активдүү иштеп жаткандарды белгилей кетүү керек:

- **Мамбетова М.К., Арстанбеков С.А.** – диссертациянын эксперимент жана адабияттарды талдоо бөлүгүн аяктап, РИНЦке катталган журналдарда тема боюнча макалалары даярдалып, алдын ала коргоого даярданып жатышат.

2022-жылга карата магистранттардын жалпы саны 108 (2021-ж. -79):

2021-2022-окуу жылына магистранттардын жалпы саны: 1(5) курста: 24 магистрант күндүзгү бөлүм, анын ичинен 10 бюджеттик, 14 келишимдик негизде, 29 сырттан окуу бөлүмү контракттык формада, **2 (6) курста:** 27 магистрант, анын ичинен 10 бюджеттик формада 17 контракттык форма, **8 магистрант** сырттан окуу бөлүмүндө контракттык формада жана 18 магистрант сырттан окуу бөлүмүндө профилдик эмес багытта окуп жатат.

2021-жылы 13 магистрант окуусун якташты.

МАГИСТРАТУРА БОЮНЧА КОНТИНГЕНТ

10-таблица

ЖЫЛ	КҮНДҮЗГҮ БӨЛҮМДҮН САНЫ	СЫРТТАН ОКУУ БӨЛҮМДҮН САНЫ	ЖАЛПЫ
2016	40	0	40
2017	48	0	48
2018	40	0	40

2019	45	0	45
2020	41	0	41
2021	49	30	79
2022	53	55	108

2021-2022-окуу жылында магистрдик диссертациялардынын жактоо жыйынтыгы

11-таблица

№	Магистрантты н ФАА	Илимий жетекчинин ФАА	Диссертациялык изилдөөнүн темасы:	Баасы
Жактоо күнү: 8-12-июнь				
1	Бибуев Р. С.	п.и.к., профессор Кийизбаев М.С.	Соревновательная деятельность боксёров старших разрядов	4
2	Асаналиева А.	Phd Мамбеталиева Н.Д.	Средства восстановления спортсменов-таэквондистов переходном периоде	5
3	Шарапидинова Б.К.	Ага окутуучу Арыкова Ч.Н.	Интегральная подготовка в современном волейболе	5
4	Федотова Н.С.	Ага окутуучу Арыкова Ч.Н.	Психофизическое состояние баскетболистов юношей 15-16 лет	5
5	Гайворонская Н.В.	п.и.к., профессор Иманалиев Т.Т.	Физическая подготовленность вратарей женских команд по футзалу	● 5
6	Инь Тянинь	п.и.к.,доцент Абдыбекова Н.А.	Ресурсы и инструменты дистанционного обучения на занятиях физической культуры	4
7	Бородина В.В.	п.и.к.,доцент Збарский В.А.	Воспитание быстроты на уроках физической культуры у детей младшего школьного возраста	5
8	Ишен уулу Нурболот	т.и.к.,доцент Азизбаев С.С.	Игровой метод как средство развития координационных способностей юных борцов	4
9	Мирбек уулу А.	п.и.к., профессор Саралаев М.К.	Кыргыз күрөшүнүн тарыхы жана спорттун улуттук түрүнө айлангандыгынын себептери	4
10	Касымов А.К.	п.и.д., профессор Токсонбаев Р.Н.	Формирование физических качеств у детей младшего школьного возраста при занятиях настольным теннисом	4
11	Бейшебек уулу А.	п.и.к., профессор Саралаев М.К.	Кыргыз күрөшүнүн балбандарынын ар тараптан даярдыгын өнүктүрүү боюнча каражаттары жана ыкмалары	4
12	Джапарова Н.С.	Ага окутуучу Исаев Н.	Формирование силовых способностей у начинающих паурлифтеров	5
13	Жайчибаева А.С.	Ага окутуучу Арыкова Ч.Н.	Эффективность диагонального игрока в современном волейболе	4

				4,4
--	--	--	--	-----

2022-жылдагы магистрлик диссертациялардын илимий жетекчилери
12-таблица

№	Илимий жетекчинин ФАА	Магистрлардын саны	Магистрлик темалары беитилип, коргоого чыккан магистрлардын саны	
			Жактаган	Жактаган жок
1.	Азизбаев С.С.	1	1	
2.	Токсонбаев Р.Н.	1	1	
3.	Арыкова Ч.Н.	3	3	
4.	Саралаев М.К.	3	2	1
5.	Абдыбекова Н.А.	1	1	
6.	Збарский В.А.	1	1	
7.	Мамбеталиева Н.Д.	1	1	
8.	Исаев Н.	1	1	
9.	Кийзбаев М.С.	2	1	1

2021-2022-окуу жылынын магистрлик диссертациялардын жактоо
жыйынтыгынын көрсөткүчтөрү
13-таблица

Профиль	Окуу жылы	Саны	БААСЫ				Орточо баллы	Сапат. көрсөт (%)
			Эң жакшы	Жакшы	Канаат.	Канаат. эмес		
Дене тарбия жана спорт	2021- 2022	13	5	7			4,4	100%
	2020- 2021	14	5	5	4	-	4	71,4%
	2019- 2020	21	9	9	3	-	4.2	85

Илимий-техникалык кеңеш (ИТК)

2022-жылы илимий-техникалык кеңештин 6 отуруму өткөрүлдү.
ИТКте бир катар маселелер талкууланды:

- ☐ Магистранттардын магистрлик диссертацияларынын темаларын жана илимий жетекчилерин бекитүү;
 - ☐ Аспиранттардын кандидаттык диссертацияларынын темаларын, илимий жетекчилерин бекитүү жана окумуштуулар кеңешине сунуштоо.
- Бардыгы болуп 14 магистрлик жана 12 кандидаттык диссертация каралды.

Академиянын профессордук-окутуучулук курамы илимий-изилдөө иштерин негизги төрт багыт боюнча жүргүзгөн. Илимий-изилдөө иштеринин темаларынын бир бөлүгү кафедралар аралык мүнөзгө ээ. 2022-жылы профессордук-окутуучулук курам (ПОК) тарабынан сабактардын жана илимий багыттарга таандык 55 аталыштагы пландалган темалар аткарылган.

Басылып чыккан эмгектер: 1 монография (проф. Джусупбеков А.К.), КР ББЖИМ грифи менен “Дене тарбия жана спорттун педагогикасы” окуу китеби (п.и.к., доцент.м.а. Н.А.Абдыбекова), 3 окуу курал “Улуттук кыргыз күрөшүнө машыктыруунун негиздери” (б.и.к., доцент Абдрахманов Б.А., п.и.к., проф. Иманалиев Т.Т.), “Эпос жана мугалимди этнопедагогикалык жактан тарбиялоо” (п.и.к., доцент.м.а. Баитова Ф.Т.), Патриот (Капсаламова Э.Д.) басмадан чыгып, «Мыкты монография», “Мыкты окуу-усулдук куралы”, “Мыкты окуу китеби” сынактарында байгелүү сыйлыктарга ээ болушту.

КРдин ЖОЖдорунун ар кандай басылмаларында, орус, кыргыз жана англис тилдеринде жакынкы жана алыскы чет өлкөлөрдө 71 илимий эмгек жарык көргөн (РФ, КР, АКШ, Туркия, Индия, Өзбекистан). Бир катар эмгектер англис тилиндеги басылмаларда басылып чыккан. 2020-2021-окуу жылына салыштырганда нөлдүк эмес Импакт-фактору менен журналдарда жарыяланган эмгектердин саны бир кыйла көбөйдү: iLibrary, ID: DOI; International scientific journal; Web of Sciences, KPCY, Ala-Too academic studies ж.б.

Академияныны ПОКу 84 илимий конференцияларга катышышты.

КМДТЖСАнын Жарчысынын Редколлегия мүчөлөрү, ИТКнын мүчөлөрү, диссертациялык кеңештин мүчөлөрү тарабынан 13 магистрдик жана 5 кандидаттык диссертациялардын 40тан ашык илимий-окуу-усулдук иштери рецензияланган.

2022-жылы КМДТЖСАнын Тилдер кафедрасынын окутуучусу Кайыпова К.Ө. жана спорттун улуттук түрлөрү кафедрасынын башчысы Тукеев Э.М. кандидаттык диссертацияларын коргошту. Э.М. Тукеевге “Доцент” окумуштуу наамы ыйгарылды.

Кыргыз Республикасынын Президентинин «Инсандын руханий-адеп-ахлактык өнүгүүсү жана дене тарбиясы жөнүндө» Жарлыгын ишке ашыруу алкагында, **«Инсандын руханий-адеп-ахлактык өнүгүүсү жана дене тарбиясы»** аттуу Эл аралык илимий-практикалык конференция (17-19-июнь, 2022-ж.) өткөрүлдү.

Редакциялык-басма бөлүмү жана редакциялык кеңеш тарабынан КМДТЖСАнын «ДТЖС Жарчысы» журналынын 2 саны жарык көрдү (№1 санына - 44 макала 264 бет, №2 санына - 37 макала 231 бет). Бул басылмаларга Эл аралык илимий-практикалык конференциянын катышуучуларынын докладдары камтылды.

Академияныны илимий-техникалык кеңешинде магистрлик жана кандидаттык диссертациялардын темалары каралып, КМДТЖСАнын Окумуштуулар кеңешинде бекитүүгө сунушталды. Кафедраларда илимий-изилдөө иштерин ийгиликтүү өткөрүү үчүн (студенттердин илимий кружогу, магистранттар, аспиранттар жана ИИЛ) материалдык-техникалык жактан камсыздоону күчөтүү зарыл (приборлор, реактивдер ж.б.) экендигин белгилейбиз.

Алты аспирант окууларын аякташты. Аспиранттарга аттестация учурунда изилдөө усулдары, атайын адабияттар менен иштөө, илимий макалаларды басмадан чыгаруу сунушталды.

Ошону менен катар илимий жетекчилер ИИИнин сапатына, магистердик жана кандидаттык диссертацияларга, макалаларды басылмага даярдоого, ошондой эле ИИИнин темаларын, кафедраларга, ИТКге, Окумуштуулар кеңешине сунушталган материалдарды талкулоого ар дайым эле жоопкерчиликтүү мамиле жасашпагандыгын белгилейбиз.

Академиянын илимий-изилдөө лабораториясынын ишин жандандырып, аны спорттук медицина тармагындагы (физиология, биохимия) ж.б. илимий адистер менен толуктап, лабораторияны санитардык-техникалык талаптарга жана нормативдерге ылайык жөнгө салуу зарыл.

Кыргыз мамлекеттик дене тарбия жана спорт академиясынын профессордук-окутуучулук курамы тарабынан кафедралардагы пландаштырылган илимий иштеринин темаларынын алкагында, редакциялык- басма бөлүмүндө (РББ), аспирантура жана магистратура бөлүмүндө көрсөтүлгөн илимий-изилдөө иштери аткарылгандыгын белгилейт. Илимий-изилдөө лабораториясында (ИИЛ) эч кандай иш аткарылган эмес, ИИЛ Б.Турусбеков атындагы медицина жана дене тарбия тарбия физиологиялык негиздери кафедрасына өткөрүлүп берилген (МжДТФН).

- Академиянын профессордук-окутуучулук курамы илимий иштерди жүргүзүүгө, комплекстүү пландаштыруу жана басма ишмердүүлүгүнө активдүү катышкандыгын белгилөө керек.
- Кафедра башчылары кызматкерлерди пландаштырылган илимий-изилдөө иштеринин темаларын аткарууга жана катыштырууга активдештирүү керек.
- Практикалык кафедралардын башчыларынан дене тарбиянын жана спорттун теориясы боюнча студенттерди сынакка катыштырууга жоопкерчиликтүү мамиле жасоо талап кылынат.
- Магистранттардын жана аспиранттардын илимий жетекчилеринин, рецензенттердин жоопкерчилигин жогорулатуу керек.
- Аспиранттарга жана магистранттарга кандидаттык жана магистрдик диссертациянын материалдарын жасалгалоого, илимий макалаларды жазууга илимий-методикалык жардамдарды активдештирүү зарыл.
- Ректораттан академиянын илимий-изилдөө иштерин жүргүзүү максатында кафедраларды, илимий-изилдөө лабораториясын (ИИЛ) керектүү каражаттар менен камсыздоого, кызматкерлердин илимий-усулдук материалдарын басмадан чыгарууну каржылоо маселелерин кароо жана кызматкерлердин адистик потенциалынын деңгээлин жогорулатуу максатында комплекстүү иш чаралардын системасын иштеп чыгуу жагы суралсын.

2022-жылдын ИИИнин сандык көрсөткүчүнүн динамикасы

14-таблица

№	Кафедралар	ИИИ тема сы	ИИИни н аткар. туурал. маалы м.	Жары ялан. макал алар	Чыг. ОУК , моно г	Эмге кпик ир	Диссе р.корг оо	Илим. конфер . катыш.	Студентте рдин илимий- изилдөө иштери	Жалпы упай
1	ППЖДТЖСТ	8	+	11	-	6	-	11	-	36
2	ДТЖС ТЖМ	4	+	7	1	1	-	5	-	18
3	СУТ	2	+	6	-	-	1	4	3	16

4	СО	2	+	2	-	-	-	3	-	7
5	Гимнастика	2	+	4	-	-	-	2	1	9
6	БжОА	3	+	-	1	-	-	2	-	6
7	ЖАЖССТ	3	+	2	-	16	4	5	-	31
8	Күрөш	1	+	4	-	-	-	4	-	9
9	СЖТЖСД	1	+	4	-	-	-	2	-	4
10	ФРЖТ	2	+	-	-	-	-	4	1	4
11	МжДТФН	3	+	-	-	-	-	4	-	7
12	ТжТИД	2	+	6	-	-	-	12	2	21
13	Тилдер	3	+	19	1	5	2	14	4	41
14	ФжГИ	3	+	9	1	3	-	18	-	32
15	АЧД	3	+	2	-	-	-	3	-	8

Ректорат, кафедралар, магистратура жана аспирантура бөлүмү тарабынан айрым илимий иштер аткарылган:

- ☐ Академиянын профессордук-окутуучулук курамы 4 негизги багыт боюнча пландуу илимий изилдөөлөрдү жүргүзүштү;
- ☐ 1 монография жана 4 окуу китеп, окуу-куралдары басылып чыкты;
- ☐ 71 илимий эмгек республикалык басылмаларда, ошондой эле жакынкы жана алыскы чет өлкөлөрдө жарык көргөн;
- ☐ Импакт-фактору нөлдүк журналдардагы басылмалардын саны көбөйдү;
- ☐ 84 Эл аралык онлайн конференцияларга, вебинарларга жана тегерек столдорго катышкан;
- ☐ 40тан ашык окуу-методикалык, кандидаттык, магистрдик диссертацияларга пикир алынды;
- ☐ 1 окутуучу доценттин күбөлүгүн алышты;
- ☐ Дене тарбия жана спорт Жарчысынын 2 саны басмадан чыкты. 1 монография жана 4 окуу куралы жарык көрдү;
- ☐ 6 аспирант жана 13 магистрант окуусун ийгиликтүү аякташты. Бюджеттик негизде окуган аспиранттардын саны көбөйдү – 15.

2022-жылы академиянын профессордук-окутуучулар курамы мамлекеттик буйрутма менен илимий изилдөөлөрдү жүргүзүлдү.

2 окутуучу кандидаттык диссертациясын коргошту. Басылмалардын саны 15% өстү.

ДТЖС Жарчысы илимий-практикалык журналы КР УАКында (КИНЦ) жана РИНЦтин сайтына жайгаштыруу пландалууда.

Аспиранттардын жана абитуриенттердин илимий-изилдөө, басма иштери активдештирилсин.

Кафедраларда азыркы кездеги, илимий жана методикалык материалдарды иштеп чыгуу улантылсын (анын ичинде мамлекеттик тилде) дисциплинасы боюнча.

Магистрдик жана кандидаттык диссертациялардын аткарылышын көзөмөлдөө боюнча иштерди күчөтүлсүн.

Жыйынтыктаганда Кыргыз мамлекеттик дене тарбия жана спорт академиясынын профессордук-окутуучулук курамы тарабынан кафедралардагы пландаштырылган илимий иштеринин темаларынын алкагында,

- Академиянын профессордук-окутуучулук курамына илимий иштерди жүргүзүүнү комплекстүү пландаштыруу жана басма ишмердүүлүгүнө активдүү катышкандыгын белгилөө керек.
- Кафедра башчылары кызматкерлерди пландаштырылган илимий-изилдөө иштеринин темаларын аткарууга жана катыштырууга активдештирүү керек.

- Практикалык кафедралардын башчыларынан дене тарбиянын жана спорттун теориясы боюнча студенттерди сынакка катыштырууга жоопкерчиликтүү мамиле жасоо талап кылынат.
- Магистранттардын жана аспиранттардын илимий жетекчилеринин, рецензенттердин жоопкерчилигин жогорулатуу керек.
- Аспиранттарга жана магистранттарга кандидаттык жана магистрдик диссертациянын материалдарын жасалгалоого, илимий макалаларды жазууга илимий-методикалык жардамдарды активдештирүү зарыл.
- Ректораттан академиянын илимий-изилдөө иштерин жүргүзүү максатында кафедраларды, илимий-изилдөө лабораториясын (ИИЛ) керектүү каражаттар менен камсыздоого, кызматкерлердин илимий-усулдук материалдарын басмадан чыгарууну каржылоо маселелерин кароо жана кызматкерлердин кадрдык потенциалынын деңгээлин жогорулатуу максатында комплекстүү иш чаралардын системасын иштеп чыгуу жагы суралсын.
- **“Дене тарбия жана спорт Жарчысынын” DOI Эл аралык индексине киргизилсин.**

№	Аталышы	Кайда, качан басып чагарылган	Автору (лору)
1.	Кыргыз тили сабагында улуттук ат оюндары боюнча терминдерди окутуунун жолдору	<u>Манас-Турк университети 2023-ж. 14-октябрь</u>	П.и.к.Тажибаева У.К.
2.	Азыркы кыргыз тилиндеги спорттук терминологиясын колдонуу	КМДТЖСАнын жарчысы 2023-ж. 4-6-сентябрь	П.и.к. Тажибаева У.К.
3.	Улуттук спорттун түрлөрү боюнча терминдерди кыргыз тили сабагында үйрөтүү жолдору	БатМУ КГПИнин жарчысы 2023-ж.	П.и.к. Тажибаева У.К.
4.	Формирование готовности педагога физической культуры со школьниками	Материалы международной конференции «Информационное пространство современной науки». – Чебоксары, 2023	Мамбетова М.К.
5.	Оценка уровня технико-тактической подготовленности баскетболистов КГАФКиС	Вестник физической культуры и спорта. № 1(31) 2023 с. 48-53	Иманалиев Т.Т., Петрухин М.
6.	Народные подвижные игры как средство повышения двигательной активности учеников начальных классов на уроках физической культуры.	Вестник физической культуры и спорта. № 1(31) 2023 год	Масамиров Б.С., Жаманбаева С.Т., Эрмешов Н.Д.
7.	Кулатуу күрөшүнүн тарбиялык негиздери	Журнал “Наук и новые технологии”	Асанбаев У.С., Бектурганова Н.И.
8.	Кулатуу күрөшүнүн тарыхый мүнөздөмөсү	Журнал “Наука и новые технологии”	Асанбаев У.С., Бектурганова Н.И.

9.	Роль традиционных народных игр в развитии и воспитании молодежи на основе национальных видов спорта	Международный симпозиум “Традиционные спортивные игры тюркских народов”	Бектурганова Н.И., Халиалдаева А.С.
10.	Кыргыз улуттук спорттук күрөшүндөгү балбандардын дене сапаттык даярдыктарын камсыздоонун заманбап технологиялары.	Вестник “ФКиС” № 2 (32) Бишкек 2023	Анарбеков Б. М.
11.	Баштапкы спорттук адистештирүүнүн этабында кулатуу мушкерлеринин ыктык жана айла-амал жактан аракеттенүүлөрүн окутуунун усулдары.	Вестник “ФКиС” № 2 (32) Бишкек 2023	Нурчоро уулу ж.
12.	Кыргыз улуттук спорттун «тогуз коргоол» оюнундагы эски коргонуусу.	Вестник “ФКиС” № 2 (32) Бишкек 2023	Токтосунова Н. Н.
13.	Кыргыз улуттук спорттук күрөш түрлөрүнүн окутуу усулдары.	Вестник “ФКиС” № 2 (32) Бишкек 2023	Мырзакеримов Ө.
14.	Последовательность обучения двигательным действиям в кыргызской национальной спортивной борьбе куреш.	Журнал “Бюллетень науки и практики” в №10 (октябрь) 2023 г. 245-249 стр. https://www.bulletennauki.ru	Тукеев Э. М.
15.	Содержание технической подготовки юных курешистов (борцов) на этапе начальной специализации.	Журнал “Бюллетень науки и практики” в №10 (октябрь) 2023 г. 238-244 стр. https://www.bulletennauki.ru	Тукеев Э. М.
16.	Технико-тактическая подготовка занимающихся кыргызской национальной спортивной борьбой куреш на этапе начальной спортивной специализации	Журнал “Бюллетень науки и практики” в №11 (ноябрь) 2023 г. 178-182 стр. https://www.bulletennauki.ru	Тукеев Э. М.
17.	Кыргыз улуттук спорттук күрөш эрежесине карата толуктоолор.	“Түрк элдеринин салттуу спорттук оюндары, XII Эл аралык симпозиуму”	Тукеев Э. М.
18.	Баштапкы спорттук адистештирүү этабында кыргыз улуттук спорттук күрөш балбандарынын техникалык жана тактикалык даярдыгы.	“Түрк элдеринин салттуу спорттук оюндары, XII Эл аралык симпозиуму”	Кушчубеков К. К.
19.	Содержание, классификация и систематика технико-тактических действий в	Наука, новых технологии и инновации кыргызстана №6, 2023	Тукеев Э. М.

	кыргызской национальной спортивной борьбе куреш.		
20.	Требования к методам подготовки и определения результатов занятий спортсменов, занимающихся национальной спортивной борьбой куреш.	Наука, новых технологии и инновации кыргызстана №6, 2023	Тукеев Э. М.
21.	Морфофункциональные особенности и показатели физической работоспособности девушек, занимающихся видам борьбы.	Вестник “ФКиС” № 1 (31) Бишкек 2023	Абдырахманов Б. А.
22.	Ордо оюнунун Т. Касымбековдун “Сынган кылыч” романында сүрөттөлүшү.	“Түрк элдеринин салттуу спорттук оюндары, XII Эл аралык симпозиуму”	Исмаилов М. Г. Асанбаев У. С. Калыбаев К. А.
23.	Конные игры кочевников - номадов.	Вестник “ФКиС” № 1 (31) Бишкек 2023-ж.	Молдалиев Э. К.
24.	Киргизские конные игры их отражение в кино.	“Түрк элдеринин салттуу спорттук оюндары, XII Эл аралык симпозиуму”	Молдалиев Э. К.
25.	Психологическое состояние, перспективы и подготовка спасателей.	Материалы 7 международной научно-практической конференции «Совершенствование системы прогнозирования, снижения и ущерба от опасностей». – Бишкек, КРСУ, 2023. с.22-27, https://protect.krsu.edu.kg/index.php/organizatsiya-i-uchastie-v-konferentsiyakh	Акматов Н.А.
26.	Формирование психологических качеств школьников к чрезвычайным ситуациям на занятиях по НВП	Материалы международной научно-практической конференции «Начальной военной и технической подготовки». – Алма-Ата, КазНПУ, 2023.с.337-342, https://www.kaznpu.kz/ru/2299/page/31362/news/	Акматов Н.А.
27.	Ок атуу спортунун аскерге чейинки даярдоодо тийгизген таасири	Вестник Кыргыз-Турк “Манас”университет, - Бишкек, 2023, (в печати) 10.11.2023	Акматов Н.А.
28.	Жалпы билим берүү мектептерде 5-6 класстагы балдардын баскетбол оюнунда	басмада	Арыкова Ч. Н., Саадабаева Ж. И.

	топту элөөнү өркүндөтүү методикасы.		
29.	Показатели физического развития студентов	басмада	Догочиев С.К. ага окутуучу, Оморов М.Ы. ага окутуучу, Салаев А.Ж. ага окутуучу.
30.	Жаштарды улуттук оюндар аркылуу социалдаштырууну изилдоо тарыхынан.	Вестник физической культуры и спорта, № 1 (31) 2023г,	Баитова Ф.Ж. ага окутуучу, Бердибаева Н.М. ага окутуучу
31.	Сохранение мужской фертильности в Кыргызской Республике.	//Здравоохранение Кыргызстана. Научно – практический журнал 2023 № 3 ст. 91-95	Раймбекова Г.К.
32.	Клинико – морфологическая характеристика биоптатов яичек при бесплодии у мужчин с азооспермией.	./ Клиническая медицина. Вестник КРСУ 2023 том 22	Раймбекова Г.К.
33.	Экспериментальное моделирование коррекции андрогенной дисфункции и пролиферативной активности у мужчин с азооспермией с применением криоконсервированной суспензии клеток интерстиция и спермальных стволовых клеток.	Клиническая медицина. Вестник КРСУ 2023 Том №	Раймбекова Г.К.
34.	Особенности тактико-технической подготовки дзюдоистов с нарушением слуха	Вестник "Физическая культура и спорт" №1, Бишкек 2023	Кулгожаев А.Ж., Кыдыргычев М., Чыныбеков Сыймык